

Uloga interne revizije kao jedne od glavnih funkcija u osiguravajućim društvima

Livaja, Magdalena

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:751249>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Specijalistički diplomski stručni studij
Financijski menadžment

MAGDALENA LIVAJA

ULOGA INTERNE REVIZIJE KAO JEDNE OD
KONTROLNIH FUNKCIJA U OSIGURAVAJUĆIM
DRUŠTVIMA

SPECIJALISTIČKI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2021. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ

Zaprešić
Specijalistički diplomski stručni studij
Financijski menadžment

SPECIJALISTIČKI ZAVRŠNI RAD

ULOGA INTERNE REVIZIJE KAO JEDNE OD
KONTROLNIH FUNKCIJA U OSIGURAVAJUĆIM
DRUŠTVIMA

Mentor:
dr. sc. Josip Kereta

Naziv kolegija:
INTERNA REVIZIJA I KONTROLA

Studentica: Magdalena Livaja

JMBAG student: 0234051233

SADRŽAJ

1	UVOD.....	1
2	ZNAČAJKE INTERNE REVIZIJE	3
2.1	Pojam i karakteristike interne revizije.....	3
2.1.1	Interna revizija kao profesija	4
2.2	Interna revizija u poslovanju poduzeća	5
2.3	Okvir djelovanja interne revizije.....	6
2.3.1	Obvezujuće smjernice profesionalnog djelovanja	6
2.3.2	Definicija interne revizije	7
2.3.3	Etički kodeks.....	7
2.3.4	Međunarodni standardi za profesionalno obavljanje interne revizije	8
2.3.5	Snažno preporučene smjernice	9
2.4	Upravljanje rizicima.....	10
2.5	Interne kontrole	13
2.5.1	Vrste internih kontrola	13
2.6	Aktivnosti interne revizije u procesu upravljanja rizicima	15
2.7	Proces provođenja interne revizije	16
2.7.1	Planiranje interne revizije	16
2.7.2	Kritičko ispitivanje poslovanja i prikupljanje revizijskih dokaza.....	18
2.7.3	Izvješćivanje o obavljenoj internoj reviziji.....	21
2.7.4	Praćenje rezultata interne revizije	23
3	INTERNA REVIZIJA U OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA.....	25
3.1	Pojam osiguranja	25
3.2	Razvoj osiguranja.....	26
3.2.1	Premija osiguranja	27
3.2.2	Ključni pokazatelji osiguranja u Republici Hrvatskoj	28
3.3	Utjecaj interne revizije na razvoj osiguravajućih društava	33

3.4	Zakonski okvir djelovanja interne revizije u osiguravajućim društvima	34
3.4.1	Hanfa.....	35
3.4.2	Eiopa	37
4	PRIMJER POSTUPKA PROVOĐENJA INTERNE REVIZIJE NA TEMELJU PODATAKA OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA XY	38
4.1	Funkcija interne revizije.....	38
4.1.1	Organizacija interne revizije	38
4.2	Plan interne revizije.....	40
4.2.1	Ovlasti internih revizora	41
4.2.2	Organizacijska struktura	42
4.2.3	Služba interne revizije.....	43
4.2.4	Follow-up.....	44
4.3	Kontrola kvalitete interne revizije.....	44
4.3.1	Upravljanje rizikom aktivnosti interne revizije	44
4.3.2	Ostale aktivnosti voditelja interne revizije	45
5	ZAKLJUČAK.....	46
6	LITERATURA	48
7	POPIS SLIKA I TABLICA.....	49

SAŽETAK

U radu je opisana uloga i funkcija interne revizije u radu osiguravajućih društava. Razjašnjeni su pojmovi interne revizije, objašnjena je funkcija interne revizije kroz faze planiranja i fazu provođenja. Dan je detaljan opis rada osiguravajućih društava te objašnjena njihova funkcija i rad na tržištu financijskih institucija. U radu je prikazana specifičnost interne revizije kao funkcije u svakoj poslovnoj organizaciji, ali prvenstveno u osiguravajućim društvima. Interna revizija bitna je komponenta rada svake poslovne organizacije te je to u ovom radu detaljno opisano na temelju podataka jednog osiguravajućeg društva. Cilj rada je pobliže objasniti tu veoma važnu poslovnu jedinicu svakog poduzeća odnosno poslovne organizacije kako bi dobili uvid u postupak nadzora rada osiguravajućih društava.

Ključne riječi: revizija, interna revizija, osiguravajuća društva, osiguranje

ABSTRACT

This paper describes the role and function of internal audit in the work of insurance companies. Internal audits are clarified, and the function is explained through the planning and implementation phases. Furthermore, a detailed description of insurance companies' work is given, as well as their function and work on the financial institutions' market. The paper presents the specificity of online audit as a function in every business organization, but primarily in insurance companies. Internal audit is a significant component of the work of any business organization, and this paper describes it in detail based on insurance company data. Moreover, this paper aims to explain how relevant the business unity of each company is to gain insight into the supervision process of the insurance companies' work.

Keywords: audit, internal audit, insurance companies, insurance

1 UVOD

Svaka financijska institucija se u svom poslovanju susreće s nizom rizika koji im prijete na razvojnom putu u budućnosti. Financijske institucije su bez obzira na veličinu poslovanja, količinu ljudskih potencija te dodatnih čimbenika u jednakoj mjeri osjetljive na poslovne, gospodarske i financijske krize. Razmjer negativnih posljedica na poslovne organizacije će biti vidljiv tek kroz nekoliko godina. Mnoge organizacije nisu svjesne trenutnih posljedica sve dok se globalna pandemija korona virusa ne smiri u potpunosti. Upravo zbog nepovoljnih situacija i zbivanja koja se događaju na svjetskoj razini koje uveliko prijete budućnosti institucija, veliku ulogu ima interna revizija.

Interna revizija uveliko pomaže financijskim institucijama u prepoznavanju prilika i prijetnji kao i prednosti koje one mogu iskoristiti i tako dovesti na najmanju moguću mjeru negativne posljedice globalnih zbivanja. Glavni cilj interne revizije je u pravom trenutku upozoriti organizacije na rizike koji im prijete te iste otkloniti bez negativnih posljedica. Interna revizija zajedno sa menadžmentom vrši kontrolu poslovanja.

S obzirom na to da osiguravajuća društva na sebe preuzimaju velike rizike, prvenstveno preuzimaju rizike svojih klijenta, interna revizija u ovom slučaju ima još veću ulogu nego kod nefinancijskih institucija. Temeljem gore navedenog, glavnog razloga smanjene produktivnosti cjelokupnog financijskog i nefinancijskog sustava, odnosno globalne pandemije korona virusa, osiguravajuća društva su u velikoj mjeri smanjila svoju premiju osiguranja kako bi osiguravajuće tržište u što manjoj mjeri osjetilo posljedice krize.

Interna revizija se može opisati kao proces provedbe i nadzora nad poslovanjem poduzeća. Svako poduzeće treba imati odjel interne revizije, jer sama interna revizija uvelike pomaže kako bi poduzećima pomogla u što kraćem roku uvidjeti moguće prijetnje od konkurencije. Interna revizija provjerava koliko se postavljeni ciljevi na početku poslovanja slažu sa ostvarenim ciljevima na kraju poslovne odnosno kalendarske godine. Kako bi interna revizija mogla funkcionirati, potrebna je uključenost svih djelatnika u poduzeću, kako onih na vodećim funkcijama, tako i zaposlenika.

Cilj ovog rada je objasniti ulogu i funkciju koju ima interna revizija i proces interne revizije u osiguravajućim društvima, odnosno kako interna revizija može rizike koji prijete osiguravajućim društvima dovesti do minimuma. Važnost izrade ovog diplomskog rada i same obrade njegove teme je spoznaja činjenice s kolikim i kakvim se rizikom susreću sve financijske i nefinancijske institucije, prvenstveno osiguravajuća društva. Cilj ovoga rada je također pobliže objasniti kako funkcioniraju osiguravajuća društva.

Problem koji je prepoznat te na temelju kojega je napravljen ovaj rad leži u činjenici da osiguravajuća društva sama po sebi preuzimaju velike rizike, posebno od svojih klijenta te time mogu postati nekonkurentni na tržištu u odnosu na ostala osiguravajuća društva. Interna revizija kao odjel je dužna pomagati menadžmentu i zajedno sa njime nadgledati rad i poslovanje. Interna revizija je veoma složen proces koji traje određeni vremenski period, jer je potrebno poslovanje sagledati kao cjelinu, i uvijek ga iznova promatrati i poticati na značajan rast, a to bez odjela interne revizije ne bi bilo moguće.

Sadržaj rada podijeljen je u 7 poglavlja. U prvom poglavlju rad opisan je uvod, predmet i cilj ovoga rada i istraživanja te metode koje su korištene za pisanje diplomskog rada. U drugom poglavlju dan je detaljan opis funkcije interne revizije i njenih specifičnosti te je objašnjeno s čime se sve interni revizori susreću tijekom poslovanja, i koje su važne smjernice kojih se trebaju pridržavati prilikom obavljanja interne revizije. Nadalje, u istoj poglavlju opisan je proces provođenja interne revizije kroz nekoliko osnovnih faza. U trećem poglavlju rada, opisan je rad osiguravajućih društava te općenito osiguranja. Prikazan je utjecaj interne revizije na poslovanje osiguravajućih društava. U četvrtom poglavlju dan je primjer provođenja interne revizije na temelju podataka jednog osiguravajućeg društva. Peto poglavlje rada čini zaključak, dok se u šestom nalazi literatura korištena prilikom izrade rada. U sedmom poglavlju nalazi se popis slika i tablica.

Prilikom pisanja ovoga rada korišteni su različiti sekundarni oblici izvora podataka, uključujući knjige, članke i internetske izvore te je također korištena deskriptivna metoda-postupak jednostavnog opisivanja činjenica, procesa i predmeta, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja.

2 ZNAČAJKE INTERNE REVIZIJE

2.1 Pojam i karakteristike interne revizije

Kako bismo mogli razumijete značenje pojma revizije te njenu važnost, na početku ovoga rada potrebno je odrediti definiciju riječi revizija. Riječ revizija vuče korijene od glagola *revidere*, što u doslovnom prijevodu s latinskog jezika znači ponovno vidjeti. (Filipović I., 2009.) U engleskom govornom području za reviziju se koristi i pojam „audit“ što znači „ćuti“ ili slušati. (Tušek B. i Žager L., 2007.)

U vremenima sve većeg razvoja tržišta i velike koncentracije privatnog vlasništva, potreban je sve veći nadzor nad radom i tržištem. Svaka poduzeća i sve poslovne jedinice sebi zadaju određene ciljeve koje je potrebno ispuniti do kraja poslovnog razdoblja, bila to poslovna godina ili period koji oni sami sebi zadaju. Kako bi što bolje ispunili svoje zadane ciljeve i poboljšali buduće ciljeve za to im je potrebna određena kontrola, odnosno nadzor. Cilj nadzora je ispitati i provjeriti sustav te ga usporediti s određenim postavljenim ciljevima prije početka nadzora. Postoje različiti oblici nadzora s obzirom na određene kriterije. Glavni oblici nadzora su interni nadzor i eksterni nadzor. Interni nadzor se obavlja unutar nekog poslovnog subjekta ili organizacije te služi za praćenje unaprijed postavljenih ciljeva te davanja prijedloga za poboljšanja kako ne bi došlo do velikog odstupanja postavljenih ciljeva i ostvarenih ciljeva.

Interna kontrola sama po sebi obuhvaća čitavi niz raznih postupaka i radnji koje obuhvaćaju organizaciju i koji sveobuhvatno pridonose kvaliteti poslovnih procesa i radnji. Sustav internih kontrola razlikuje se od poduzeća do poduzeća i njega formira menadžment, a ovisi o broju zaposlenika, vrsti poslovanja, veličini poduzeća, organizacijskom obliku i sl.

Iako ne postoji jedna općeprihvaćena definicija revizije, reviziju možemo objasniti kao „postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova.“ (Tušek B. i Žager L., 2007.; 47.)

Kako se ova definicija revizije prvenstveno odnosi na eksternu odnosno vanjsku reviziju, za razliku od eksterne revizije, internu reviziju provode zaposlenici zaposleni u poduzeću u kojem se revizija provodi. Zaposlenici ne smiju obavljati internu reviziju u nekom drugom poduzeću osim u onom u kojem rade. Primarni cilj internih revizora je razvoj i poboljšanje efikasnosti različitih poslovnih jedinica u organizaciji, a manje značajno je izražavanje mišljenja o realnosti financijskih izvještaja. (Meigs W.B., Whittington O.R., Pany, K.J., Meigs, R.F.; Principles of Auditing; citirano prema Tušek B., Žager L.; 2007.) Za razliku od eksterne revizije koja je prvenstveno

inicirana određenim zakonima i dužna se je provoditi, eksterna revizija je nastala kao potreba poduzeća kako bi mogli nagledati svoje poslovanje i odstupanja od postavljenih i ostvarenih ciljeva.

Prema definiciji globalnog Instituta internih revizora (IIA Global) „interna revizija je neovisno objektivno jamstvo i savjetnička aktivnost koja se vodi filozofijom dodane vrijednosti s namjerom poboljšanja poslovanja organizacije.“ (B. Tušek i sur., 2014.; 60.) Svrha interne revizije je pomoći organizaciji u ispunjenju njezinih zadanih ciljeva uz stalnu komunikaciju s menadžmentom i sa zaposlenicima određenim za proces provođenja revizije.

Djelokrug suvremene revizije uključuje:

1. procjenjivanje i donošenje preporuka za unapređenje korporativnog upravljanja u pogledu promicanja etičkih vrijednosti unutar poduzeća, osiguranje učinkovitog delegiranja odgovornosti, komuniciranje informacija o rizicima i kontrolama odgovarajućim razinama unutar poduzeća te koordiniranje aktivnosti i prenošenja informacija o rizicima unutar odbora, eksternih i internih revizora i menadžmenta
2. doprinos unapređenju procesa upravljanja rizicima kroz procjenjivanje učinkovitosti procesa upravljanja rizicima, kao što su identifikacija i procjenjivanje značajne izloženosti rizicima, definiranje odgovora prema rizicima te komuniciranje informacija o rizicima unutar poduzeća
3. pomaganje poduzeću u održavanju djelotvornosti kontrole kroz procjenjivanje njihove učinkovitosti i djelotvornosti te promicanje kontinuiranog unapređenja kontrole koje obuhvaćaju upravljanje poduzećem, njihovo poslovanje i informacijske sustave. (Prema, Međunarodni okvir profesionalnog djelovanja (MOPD) 2011., prijevod s engleskog jezika, Hrvatski institut internih revizora, Zagreb, str. 29-32, citirano prema: B. Tušek i sur., 2014.)

Kod interne revizije se također razlikuju i korisnici u odnosu na eksternu reviziju. Korisnici interne revizije su uprava, nadzorni odbor, linijski i operativni menadžment, eksterni revizori, regulatori, dobavljači, ali i kupci.

2.1.1 Interna revizija kao profesija

Kako bi određena osoba postala interni revizor, potrebno je zadovoljiti određene kriterije potrebne za obavljanje tog posla. Potrebna je velika razina stručnosti i kompetentnosti kako bi se posao mogao obavljati. Također, osoba treba položiti i revizorski ispit. Na svjetskoj razini najpoznatiji i najcjenjeniji ispit organizira globalni Institut internih revizora (*The Institute of Internal Auditors Global-IIA Global*) na Floridi. Uvjeti koji su potrebni za stjecanje zvanja revizora su:

- a. završeno fakultetsko obrazovanje
- b. prihvaćanje određenih etičkih načela i pravila koje je usvojio Institut
- c. odgovarajuće radno iskustvo (B. Tušek i sur., 2014.)

Nakon što osoba položi ispit to ne znači da istog trenutka može postati revizor. Posao revizora je izuzetno zahtjevan posao, koji zahtjeva stalno usavršavanje i kontinuirano učenje.

2.2 Interna revizija u poslovanju poduzeća

Kao što je već ranije rečeno u radu, svaka poslovna organizacija, bila ona profitna ili neprofitna treba imati neki oblik nadzora nad sobom. Poduzeće je na svakom koraku pritisnuto konkurencijom i konstantno treba jačati i rasti kako bi opstalo na tržištu i „borilo“ se protiv onih jačih poslovnih organizacija. Uloga odjela interne revizije i menadžmenta je jako bitna kada je u pitanju proces rasta organizacije i prepoznavanja prilika koje organizacija može iskoristiti i prijetnji s kojima se susreću. Ako menadžment na vrijeme uoči probleme s kojima bi se poduzeće moglo susresti, postoji velika mogućnost da ono ostane konkurentno i da osigura sebi sigurnu poziciju na tržištu. Interna revizija u tom slučaju viši nadzor nad poslovanjem poduzeća. Odjel interne revizije i menadžment poslovne organizacije moraju raditi zajedno na dobrobit organizacije. Kako bi sve funkcioniralo kako i treba, potrebno je postaviti određene ciljeve, poštovati načela i pravila za opstanak poduzeća. Bez ciljeva, menadžment i revizija neće moći pratiti napreduje li poduzeće i može li biti konkurentno na tržištu.

Prema autorima Tušek, Žager i Barišić; 2014., temeljnu značajku interne revizije i menadžmenta možemo iščitati iz definicije interne revizije prema kojoj ona, rukovodeći se filozofijom dodane vrijednosti, pomaže u poboljšanju poslovanja poduzeća kroz neovisno i objektivno procjenjivanje i poboljšanje djelotvornosti procesa upravljanja rizicima, kontrole i korporativnog upravljanja.

Interna revizije uvelike pomaže velikim poduzećima s izuzetno kompleksnim poslovanjem, gdje je nadzor menadžmenta nad svim aktivnostima praktički neizvediv. U velikim poduzećima nije moguće provesti nadzor nad svih dijelovima poduzeća, te tu interna revizija preuzima savjetničku ulogu, jer je opet na kraju glavna riječ u rukama menadžmenta. Važno je napomenuti da je u pitanju glavni menadžment.

Komunikacija između interne revizije i menadžmenta, kod menadžmenta povećava vrijednost funkcije interne revizije, i pomaže shvatiti koliko je zapravo taj odjel vrijedan u cjelokupnom poslovanju poduzeća. Ako menadžment nije svjestan vrijednosti interne revizije, u tom slučaju mogu izostati pozitivni rezultati poslovanja, jer interna revizija ima savjetničku funkciju, i upozorava menadžment na moguće probleme koji mogu nastati.

2.3 Okvir djelovanja interne revizije

Kako bi interna revizija djelovala na pravi način, i time pomogla poslovanju poduzeća i uočila eventualne probleme, moraju postojati određena pravila. To su revizijski standardi i kodeks profesionalne etike.

Svaka struka, postavlja određene uvjete i pravila kojih se pripadnici te struke moraju pridržavati kako bi mogli provoditi određene procese svoje struke. Tako i revizijska profesija ima svoje pravila od kojih su najznačajnija sadržana u standardima interne revizije i ti standardi čine temeljni dio Okvira profesionalnog djelovanja internih revizora (*Professional Practices Framework; PPF*). Temeljna svrha standarda interne revizije je osigurati razumijevanje uloge i dužnosti interne revizije svakoj razini upravljanja u organizaciji, eksternoj reviziji i drugim tijelima, uspostaviti stručnu podlogu za provođenje i ocjenu rada interne revizije te poboljšati njezino funkcioniranje u praksi. (Tušek B. i Žager L, 2007.)

Također, sastavnim dijelom okvira profesionalnog djelovanja internih revizora smatraju se neobvezujuće praktične upute ili smjernice za njihovu primjenu (*Practice Advisories*) te različiti dokumenti, priručnici i alati koji oblikuju institut standardnih revizora (*Development & Practice Advise*).

Međunarodni okvir profesionalnog djelovanja ima dvije vrste smjernica:

1. obvezujuće smjernice (*Mandatory guidance*)
2. snažno preporučene smjernice (*Strongly recommended guidance*)

2.3.1 Obvezujuće smjernice profesionalnog djelovanja

Obvezujuće smjernice profesionalnog djelovanja interne revizije su: definicija interne revizije, etički kodeks i međunarodni standardi za profesionalno obavljanje interne revizije.

2.3.2 Definicija interne revizije

Kao što je poznato, uloga interne revizije se od njenih začetaka do sada izuzetno izmijenila. S obzirom na te izmjene, Institut internih revizora (*IIA Global*) dao je definiciju interne revizije koja je već ranije navedena u radu, a koja glasi „interna revizija je neovisno i objektivno jamstvo i savjetnička aktivnost koja se rukovodi filozofijom dodane vrijednosti s namjerom poboljšanja poslovanja organizacije.“ (Tušek B. i sur., 2014.; 245.)

Kada gledamo kontekst Međunarodnog okvira, gore navedena definicija može zvučati prilično općenito, što ona i je. Samim time postavlja se pitanje kako ju primijeniti u praksi na temelju određene poslove jedinice. Izuzetno je važno shvatiti da se ta definicija jedino može primijeniti ako se razumiju i prihvaćaju stavovi i zadaci koji se stavljaju pred internu reviziju u Standardima. Definiciju interne revizije nemoguće je shvatiti ako se u obzir ne uzmu drugi dijelovi Međunarodnog okvira profesionalnog djelovanja.

2.3.3 Etički kodeks

Kao u svakoj profesiji, tako i u profesiji internih revizora, postoje određena pravila ponašanja kojih se trebaju pridržavati kako bi zaštitili svoju profesiju, i to se naziva Etički kodeks. Svrha etičkog kodeksa je zaštititi profesiju interne revizije te osigurati povjerenje od različitih korisnika interne revizije.

Etički kodeks ima dva važna elementa:

- a. načela koja su važna za struku i provođenje interne revizije
- b. pravila ponašanja koja opisuju očekivane standarde ponašanja internih revizora¹

Načela koja svaki interni revizor mora poštovati su:

- integritet ili poštenje
 - osigurava temelj povjerenja u njihovu prosudbu
- objektivnost
 - interni revizori moraju pokazati najveći stupanj objektivnosti prilikom prikupljanja, procjene i priopćavanja informacija o aktivnosti ili postupku koji ispituju.
- povjerljivost

¹ [Code of Ethics Croatian.pdf \(theiia.org\)](#) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf, pristupano 03.07.2021.

-interni revizori poštuju vrijednosti i vlasništvo nad informacijama koje dobivaju i te informacije ne otkrivaju bez odgovarajućih ovlasti, osim ako ne postoji zakonska obveza da to učine.

- o stručnost

-interni revizori primjenjuju znanja i vještine koje im je potrebno za pružanje usluga interne revizije.²

Interni revizori prilikom obavljanja svoga posla trebaju pokazati profesionalnost te prilikom donošenja svojih odluka na njih ne smije nitko utjecati te ih moraju donijeti sami. Nadalje, poštuju informacije koje su dobili i s kojima raspolažu te iste ne smiju dijeliti dalje ako za to ne postoji neka zakonska odredba. Interni revizori za donošenje i provedu svojih odluka koriste stečeno znanje i vještine. Svoj posao obavljaju stručno i marljivo te poštuju propisane zakone. Ne smiju sudjelovati u nezakonitim radnjama koje narušavaju ugled njihove profesije, te ne smiju prihvaćati poslove koji mogu narušiti njihovu profesiju. Informacije koje posjeduju ne smiju koristiti za vlastiti interes ili na bilo koji način kršiti zakon. Interni revizori smiju pružati samo one usluge za koje posjeduju određeno znanje i vještine te moraju stalno poboljšavati svoje znanje te kvalitetu svojih usluga.

2.3.4 Međunarodni standardi za profesionalno obavljanje interne revizije

S obzirom na to da se interna revizija provodi u svim organizacijama koje se razlikuju prema svrsi, veličini, složenosti i strukturi, potrebno je pridržavati se određenih Standarda koji se ne razlikuju i koji su isti za svakog internog revizora. Postoje tri skupine Međunarodnih standarda za profesionalno obavljanje interne revizije: (Tušek B. i sur., 2014.)

- a. Standardi obilježja interne revizije (*Attribute Standards*)
- b. Standardi obavljanja interne revizije (*Performance Standards*)
- c. Standardi primjene (*Implementation Standards*)

Standardima obilježja definiraju se određene pretpostavke, preduvjete i značajke funkcije interne revizije. Standardi obavljanja interne revizije obuhvaćaju skup načela, pravila i zahtjeva značajnih za provedbu samog postupka interne revizije. Standardi primjene utvrđuju primjenu standarda obilježja i standarda obavljanja interne revizije u specifičnim vrstama revizijskog ispitivanja.

² [Code of Ethics Croatian.pdf \(theiia.org\) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf), pristupano 03.07.2021.

Magdalena Livaja: Uloga interne revizije kao jedne od glavnih funkcija u osiguravajućim društvima (specijalistički diplomski rad)

U Republici Hrvatskoj je 1998. godine pri Hrvatskoj zajednici računovođa i financijskih djelatnika osnovana Sekcija internih revizora, koja predstavlja oblik dobrovoljnog udruženja internih revizora u RH.

Hrvatski standardi koje je Sekcija internih revizora usvojila 27. rujna 2001. godine, obuhvaćaju tri temeljne skupine: (Tušek B. i Žager L, 2009.)

1. Opći standardi interne revizije (oznaka 1000-1999)
 - 1000 Priroda i djelokrug rada interne revizije
 - 1100 Neovisnost i objektivnost
 - 1200 Stručnost i dužna stručna pažnja
2. Standardi organizacije i upravljanja internom revizijom (oznake 2000-2999)
 - 2000 Svrha, ovlasti i odgovornosti
 - 2100 Planiranje
 - 2200 Politike i procedure rada
 - 2300 Koordinacija
 - 2400 Procjenjivanje i kvaliteta rada
 - 2500 Upravljanje i razvoj osoblja odjela interne revizije
3. Standardi obavljanja interne revizije (oznake 3000-3999)
 - 3000 Planiranje revizijskog ispitivanja
 - 3100 Izvođenje revizijskog ispitivanja
 - 3200 Priopćavanje rezultata revizijskog ispitivanja
 - 3300 Praćenje

2.3.5 Snažno preporučene smjernice

Kao što je već ranije navedeno, Međunarodni okvir profesionalnog djelovanja, sastoji se od obvezujućih smjernica i snažno preporučenih smjernica. Interni revizori mogu koristiti preporučene smjernice koje im pomažu pri promicanju dobre prakse. **Preporuke za rad** (*Practise Advisories*) prvenstveno se bave ključnim organizacijskim pretpostavkama te ne opisuju detaljno procese i procedure rada. **Sažeci osnovnih gledišta** (*Position Papers*) su izjave ili dokumenti koje objavljuje Institut internih revizora te služe kao pomoć širokom krugu interesnih skupina, uključujući i one koji nisu neposredno uključeni u proces revizije.

Praktični vodiči (*Practice Guides*) su oblikovani tako da daju vrlo detaljne smjernice i upute za samo obavljanje interne revizije. Uključuju detaljne procedure, konkretne alate i tehnike, uključujući i primjere očekivanih ishoda i rezultata. (Tušek B., i sur., 2014.)

2.4 Upravljanje rizicima

Svako poduzeće ima jedan osnovni cilj koji želi ostvariti kroz svoje poslovanje, a to je stvaranje vrijednosti za vlasnika. Kako bi poduzeće ostvarilo tu dodatnu vrijednost, mora stalno „komunicirati“ sa svojom okolinom i njoj se prilagođavati, i to sa sobom nosi veliku neizvjesnost, odnosno rizik. Rizik sam po sebi može biti i negativan i pozitivan. Pozitivnim rizikom se smatra onaj u kojemu poduzeće konstantno traži priliku za postizanje veće vrijednosti, a negativan je onaj kod kojega poduzeću prijete smanjenje njegove dodane vrijednosti. Poduzeća moraju znati upravljati rizicima jer će samo na taj način moći ostvariti svoje ranije postavljene ciljeve.

Rizik je neizbježan u svakom društvu i prisutan je u svim aspektima poslovanja društva. Rizik se može definirati kao „vjerojatnost da će nastati neki događaj koji će imati utjecaj na postizanje ciljeva“ ili kao „kombinacija vjerojatnosti pojavljivanja nekog događaja i njegovih posljedica.“ (Tušek B., i sur., 2014.; 108.)

Rizik se može podijeliti na tri tipa: (Tušek B. i sur., 2014.)

- a. rizik koji se temelji na prilikama (*opportunity- based risk*)
- b. rizik koji se temelji na neizvjesnosti (*uncertainty- based risk*)
- c. rizik koji se temelji na opasnosti (*hazard- based risk*)

Rizik koji se temelji na prilikama uključuje dva aspekta, a to su rizici neiskorištenih i rizici iskorištenih prilika. Oni mogu biti vidljivi i fizički očiti, ali i ne moraju. Vrlo često su financijske prirode, a mogu imati i pozitivan i negativan ishod, koji s vremenskog gledišta može biti dugoročan ili kratkoročan. (Tušek b., i sur., 2014.)

Rizici povezani sa neizvjesnosti vezani su uz nepoznate i neočekivane događaje i vrlo se teško kvantificiraju. Ova vrsta rizika uvijek je povezana sa negativnim ishodima, ali može se kontrolirati.

Rizici temeljeni na opasnostima povezani su sa izvor potencijalnih šteta, ili sa određenim situacijama koje mogu donijeti velike štete poduzeću.

S aspekta poduzeća postoje opći rizici i oni se odnose na poduzeće u cjelini, ali također postoje i posebni rizici koji se odnose na određene poslovne funkcije u poduzeću, kao što su proizvodnja, nabava, prodaja i ostalo.

S obzirom na značaj za poduzeće, rizici se dijele na tri kategorije: (Tušek b., i sur., 2014.)

1. rizici I. kategorije- nepredvidive prirodne katastrofe koje utječu na poduzeće. U ovoj kategoriji poduzeće je izloženo te nema mogućnost utjecaja na rizike
2. rizici II. kategorije- opasnosti za poduzeće proizašle iz promjene u političkoj ili gospodarskoj okolini (promjena Vlade). Poduzeće na rizike iz ove kategorije može ograničeno djelovati.
3. rizici III. kategorije- odnose se na poslovnu aktivnost poduzeća, te poduzeće na njih može djelovati.

Rizike u ekonomskom pogledu dijelimo na 4 osnovne vrste rizika:

- a. strateške rizike- uključuju rizike vezane za strateške, političke, ekonomske i regulatorne uvjete na tržištu.
- b. operativne rizike- rizici povezani sa tehnologijom poduzeća, procesima i kadrovima
- c. financijske rizike- rizici povezani sa promjenama kamatnih stopa, kreditni rizici, rizici likvidnosti i sl.
- d. hazardni rizici- rizici koji se mogu osigurati, kao npr. prirodne nepogode, terorizam i sl.

Kako bi poduzeće moglo upravljati svojim rizicima, treba to upravljanje prilagoditi svojem poduzeću, ali svaki djelotvoran proces upravljanja rizicima, treba: (Tušek B., i sur., 2014.)

1. adekvatno i pravodobno identificirati rizike s kojima je poduzeće suočeno
2. implementirati odgovarajuće strategije upravljanja rizicima koje su u skladu s profilom rizika poduzeća
3. integrirati razmatranje o riziku i upravljanju rizicima u poslovno odlučivanje u cijelom poduzeću
4. uključiti politike i procedure koje na odgovarajući način prenose upravljačkim strukturama potrebne informacije vezane za materijalno značenje rizika

Faze procesa upravljanja rizicima se dijele na 4 osnovne faze:

- a. identifikacija rizika
- b. kvantitativna i kvalitativna procjena dokumentiranih rizika
- c. utvrđivanje prioriteta među identificiranim rizicima
- d. nadziranje rizika

Identifikacija rizika je osnovna faza upravljanja rizicima. Kako bi se kvalitetno identificirao rizik s kojim se poduzeće suočava, potrebno je dobro poznavati poduzeće, ali i samo tržište na

kojem poduzeće djeluje. Postoje razne metode pomoću kojih se može identificirati rizik, ali najpoznatija metoda je *brainstorming*. „*Brainstorming* je tehnika grupne kreativnosti s ciljem rješavanja određenog problema koji se postiže spontanim idejama, mislima i asocijacijama sudionika.“ (Tušek B., i sur., 2014.) Postoje i druge metode kojima se može identificirati rizik, a neke od njih su sastavljanje upitnika, korištenje analize scenarija, benchmarking industrija i dr.

Nakon što se identificira rizik, potrebno ga je procijeniti. U ovoj fazi rizike je potrebno sagledati iz dvije perspektive, a to su vjerojatnost i učinak. Vjerojatnost predstavlja mogućnost nastanka nekog rizika, a one se najčešće procjenjuju u terminima visoke, srednje ili male vjerojatnosti pojave rizika. Perspektiva učinka odnosi se na utjecaj koji rizik može imati na pojedini cilj. Nadalje, nakon identifikacije i procjene rizika slijedi definiranje određene strategije. Definiranje strategije je u rukama menadžmenta, ali postoje četiri tipa odgovora na rizike: (Tušek B., i sur., 2014.)

- a. izbjegavanje-podrazumijeva potpunu eliminaciju rizika
- b. smanjenje-podrazumijeva aktivnosti koje imaju za cilj umanjeње vjerojatnosti pojavljivanja rizika
- c. dijeljenje-provodi se kroz kupnju osiguranja (osiguranja preuzimaju rizike svojih klijenata)
- d. prihvaćanje-podrazumijeva nepoduzimanje nikakvih radnji

Mnoge velike organizacije, imaju odobre odgovorne za identifikaciju, procjenjivanje i upravljanje rizicima. Oni mogu djelovati za sebe, ili njihovu ulogu može preuzeti revizijski odbor. Prilikom obavljanja nadzora, revizijski odbor treba obavljati sljedeće aktivnosti: (Tušek B., i sur., 2014.)

1. znati mjeru do koje je menadžment ustanovio učinkovit sustav upravljanja rizicima poduzeća
2. upoznati se i izraziti suglasnost s razinom rizika koji su prihvatljivi za poduzeće
3. raspitati se o odgovornostima za procese identifikacije, procjene i upravljanja rizicima u poduzeću
4. diskutirati s menadžmentom o procesima identifikacije rizika
5. razumjeti ulogu internog revizora i planiranog opsega njegovih aktivnosti te se ponekad sastajati sa rukovoditeljem odjela interne revizije
6. preispitati rizike financijskog izvještavanja i razmotriti razinu rizika u odnosu na onu koja je prihvatljiva za poduzeće

7. raspraviti s menadžmentom postojanje i učinkovitost kontrola za umanjene ključnih rizika

Interna revizija je izuzetno bitna kao poslovna funkcija u procesu upravljanja rizicima, i ona treba uključivati sljedeće komponente: (Tušek B., i sur., 2014.)

- a. fokusiranje na one rizike koje je menadžment identificirao kao značajne te revidiranje procesa upravljanja rizicima u cijelom poduzeću
- b. pružanje uvjerenja o upravljanju rizicima
- c. pružanje aktivne potpore i uključenost u sam proces upravljanja rizicima
- d. pomaganje u identifikaciji i procjeni rizika, te educiranje osoblja koje radi na upravljanju rizicima i internim kontrolama
- e. usklađivanje izvještavanja u rizicima uprave, revizijskog obora i dr.

2.5 Interne kontrole

Prema COSO definiciji (*Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission*) interna kontrola je „proces kojeg provodi menadžment i ostali zaposlenici, koji ima za cilj pružanje razumnog uvjerenja s obzirom na ostvarivanje ciljeva koji se odnose na: učinkovitost i djelotvornost poslovnih operacija, pouzdanost financijskog izvještavanja te usklađenost s primjenjivim zakonima i regulativama.“ (Tušek B., i sur., 2014., 133.)

Sustav internih kontrola sastoji se od sljedećih elemenata: (Tušek B., i sur., 2014.)

- a. Okruženje ili uvjeti u kojima se provode kontrole
- b. Procjena rizika
- c. Kontrolne aktivnosti
- d. Informacije i komunikacija
- e. Monitoring

2.5.1 Vrste internih kontrola

U revizijskoj literaturi postoji nekoliko različitih pobjeda internih kontrola, a glavna podjela je na kontrole na razini poslovnog subjekta, procesa i transakcija, administrativne ili izvršne kontrole, računovodstvene kontrole, upravljačke kontrole i preventivne, detektivne i korektivne kontrole.

Kontrole na razini poslovnog subjekta usmjerene su na cjelokupnu organizaciju te su oblikovane tako da neposredno ublaže rizike koji postoje na razini organizacije. **Kontrole na**

razini procesa i transakcija su detaljnije i kompliciranije od onih na razini poslovnog subjekta, te su oblikovane od strane vlasnika procesa kako bi umanjile rizik koji ugrožava ostvarivanje ciljeva na razini procesa.

Administrativne ili izvršne kontrole najčešće se oblikuju u pojedinim poslovnim funkcijama poduzeća, kao što su nabava, prodaja, pravna služba i dr. Njih organizira menadžment u onom području gdje računovodstvene kontrole, u kratkom roku, ne daju zadovoljavajuće rezultate.

Računovodstvene kontrole obuhvaćaju skup mjera, postupaka i pravila kojima se nastoji neposredno osigurati točnost, valjanost i sveobuhvatnost računovodstvenih evidencija i izvješća. Računovodstveno prati i prikuplja interne i eksterne podatke te ih primjenom određenih pravila, načela i postupaka transformira u informacije pogodne za proces odlučivanja. (Tušek B., i sur., 2014.)

Upravljačke kontrole odnose se na upravljački podsustav poduzeća. Predmet upravljačkog nadzora je: naknadna provjera funkcioniranja sustava administrativnih i računovodstvenih kontrola i odlučivanje o poduzimanje potrebnih mjera i akacija za njihovo učinkovito djelovanje.

Preventivne kontrole usmjerene su na prevenciju pogrešaka i prijevara. **Detektivne kontrole** usmjerene su na detektiranje, odnosno otkrivanje nepravilnosti i pogrešaka nakon njihova nastanka. **Korektivne kontrole** usmjerene su na korekciju problema identificiranih detektivnim kontrolama.

2.6 Aktivnosti interne revizije u procesu upravljanja rizicima

Aktivnosti interne revizije u procesu upravljanja rizicima prema IIA Global i Institutu internih revizora podijeljene su u tri skupine:

- a. temeljne aktivnosti interne revizije u procesu upravljanja rizicima
- b. opravdane aktivnosti interne revizije koje se trebaju provoditi uz mjere zaštite
- c. aktivnosti koje interna revizija ne bi trebala poduzimati

Temeljne aktivnosti interne revizije u procesu upravljanja rizicima

Temeljne aktivnosti uključuju: (Tušek B., i sur., 2014.)

1. izražavanje uvjerenja i procesima upravljanja rizicima
2. izražavanje uvjerenja o pravilnosti procjene rizika
3. procjenjivanje procesa upravljanja rizicima
4. procjenjivanje izvještavanja o ključnim rizicima
5. ispitivanje načina upravljanja ključnim rizicima

„Ove aktivnosti odnose se na usluge pružanja objektivnog jamstava, a njihova primarna svrha je procjenjivanje procesa upravljanja rizicima poduzeća koje treba rezultirati izražavanjem mišljenja interesno-utjecajnim skupinama o njihovoj adekvatnosti“. (Tušek B., i sur., 2014., 165.)

Opravdane aktivnosti interne revizije koje se trebaju provoditi uz mjere zaštite

Opravdane aktivnosti uključuju: (Tušek B., i sur., 2014.)

- a. Pomoć u identifikaciji i vrednovanju rizika
- b. Savjetovanje menadžmenta o postupanju s rizicima
- c. Koordiniranje aktivnostima upravljanja rizicima
- d. Objedinjavanje izvještavanja o rizicima
- e. Održavanje i razvijanje okvira za upravljanje rizicima poduzeća
- f. Nositeljstvo osnivanja procesa upravljanja rizicima poduzeća
- g. Razvijanje i predlaganje menadžmentu strategije za upravljanje rizicima poduzeća

Aktivnosti koje interna revizija ne bi smjela poduzimati

Aktivnosti koje interna revizija ne bi smjela poduzimati su sljedeće: (Tušek B., i sur., 2014.)

- a. Postavljanje razine rizika koja je prihvatljiva za poduzeće
- b. Nametanje načina provođenja procesa upravljanja rizicima
- c. Pružanje jamstva menadžmentu o rizicima
- d. Donošenje odluka o načinu postupanja s rizicima
- e. Primjenjivanje odgovora na rizike u ime menadžmenta
- f. Preuzimanje odgovornosti za upravljanje rizicima

Ove aktivnosti se ne preporučuju za internu reviziju iz tog razloga što bi preuzimanje tih aktivnosti od strane menadžmenta ugrozilo objektivnost internog revizora.

2.7 Proces provođenja interne revizije

Prije svakog donošenja važnih odluka koje se odnose na cijelu poslovnu organizaciju, ta ista organizacija mora pred sebe postaviti određene ciljeve. Isto tako prije početka provođenja interne revizije, interni revizori skupa sa menadžmentom moraju odrediti određeni plan. Iako se za svaku poslovnu organizaciju interna revizija ne provodi na isti način, postoji nekoliko ključnih faza procesa: (Tušek B., i Žager L., 2007.)

- 1. Planiranje interne revizije**
- 2. Kritičko ispitivanje poslovanja i prikupljanje revizijskih dokaza**
- 3. Izvješćivanje o obavljenoj internoj reviziji**
- 4. Praćenje rezultata**

2.7.1 Planiranje interne revizije

Planiranje interne revizije je prva faza procesa provođenja interne revizije. Da bi interni revizor osigurao učinkovitost revizijskih procesa, potreban mu je određeni planski pristup. Sukladno standardima interne revizije „posao interne revizije mora biti planiran, kontroliran i na odgovarajući način dokumentiran u svrhu utvrđivanja prioriteta, oblikovanja i ostvarivanja ciljeva te efikasne alokacije i korištenja ograničenih revizijskih resursa.“ (Tušek B., i Žager L., 2007.) Planiranje interne revizije, treba obuhvatiti dvije međusobno povezane razine, to su planiranje na razini odjela interne revizije te planiranje na razini pojedinačnih revizijskih projekata. **Planiranje na razini odjela interne revizije** određuje i usmjerava vrstu, opseg i vremenski raspored aktivnosti u okviru planova **svake pojedinačne revizije**.

Proces planiranja revizije obuhvaća sljedeće aktivnosti: (Tušek B., i Žager L., 2007.)

- a. utvrđivanje ciljeva u djelokrug rada interne revizije
- b. prikupljanje informacija o aktivnostima koje se ispituju
- c. utvrđivanje potrebnih resursa za obavljanje interne revizije
- d. suradnju svih pojedinaca koji bi trebali biti upoznati s obavljanjem interne revizije
- e. provođenje ispitivanja na mjestu događaja radi upoznavanja aktivnosti i ugrađenih kontrola, odnosno identifikacije područja revizije te radi dobivanja obrazloženja i sugestija ispitanika
- f. razvijanje programa revizije
- g. utvrđivanje kako, kada i kome priopćiti rezultate revizijskih ispitivanja
- h. pribavljanje odobrenja plana interne revizije.

Najpoznatija podjela planova odjela interne revizije je ona koja se odnosi na vremenski kriterij, pa prema tome plan odjela interne revizije može biti:

1. **DUGOROČNI ili STRATEŠKI PLAN** -najčešće se sastavlja za trogodišnje ili petogodišnje razdoblje
2. **KRATKOROČNI PLAN**- sastavlja se za jednogodišnje razdoblje ili rjeđe za kraća razdoblja (kvartalno ili mjesečno) (Tušek B., i Žager L., 2007.)

Na osnovu gore navedenih planova, sastavljaju se planovi pojedinačnih revizija, koje interni revizori sastavljaju za svaku reviziju. Ti se planovi nazivaju i funkcionalni planovi.

Može se zaključiti da su zapravo dugoročni i kratkoročni planovi međusobno povezani. Kratkoročni planovi služe kako bi se ostvarili dugoročni, dok pojedinačni planovi osiguravaju ostvarivanje kratkoročnih planova.

Kratkoročni plan interne revizije sastavlja se za jednogodišnje razdoblje pa je on ujedno i godišnji revizijski plan. Prije početka provođenja godišnjeg plana, isti se treba dostaviti nadležnim službama na provjeru kako bi se doradile određene stvari ako se iste trebaju doraditi.

Kada se donese godišnji plan ili kratkoročni plan, on se može podijeliti na manje cjeline, kao što su; polugodišnji, kvartalni, mjesečni i pojedinačni. Najdetaljnije opisani procesi pomoću kojih je moguće ostvarivanje plana revizije nalaze se u **PROGRAMU INTERNE REVIZIJE**.

Svaki program interne revizije razlikuje se od poduzeća do poduzeća, ali postoje neki osnovni elementi koje svaki program interne revizije treba imati, a to su: (Tušek B., i sur., 2014.)

- naslov programa- sadrži naziv i lokaciju područja koje se ispituje, datum te ime revizijskog i pomoćnog osoblja
- početna izjava- sadrži opće upute, sažetak ciljeva i područja revizije, odgovornosti i obveze revizora

- specifikacija revizijskih postupaka po ciljevima i područjima revizije- sadrži detaljne postupke revizijskog angažmana.

Također, svaki program interne revizije također bi treba sadržavati i potpis internog revizora kojim on potvrđuje da je obavio sve postupke ili daje objašnjenje zašto određeni postupci nisu odrađeni. Isto tako treba stajati i potpis voditelja revizorskog tima ili rukovoditelja koji obavljaju konačni pregled programa.

2.7.2 Kritičko ispitivanje poslovanja i prikupljanje revizijskih dokaza

U sljedećoj fazi planiranja interne revizije dolazi do prikupljanja i ispitivanja informacija potrebnih za provedbu procesa interne revizije te se prilikom prikupljanja tih informacija koriste raznim pristupima i metodama, a one se mogu svrstati u sljedeće dvije skupine: (Tušek B., i sur., 2014.)

- ✓ transakcijski pristup
- ✓ sustavi pristup

Temeljni kriterij procjene uspješnosti rada internog revizora, prema transakcijskom pristupu, svodi se na količinu i važnost ustanovljenih pogrešaka u poslovanju poduzeća, a dok je kod sustavnog pristupa temeljni kriterij pomoć i podrška menadžmentu u oblikovanju cjelovitog sustava koji se sastoji od ulaza, procesa i izlaza.

Najčešći transakcijski pristupi koji se koriste u revizijskoj literaturi su; verifikacijski pristup (*verification approach*) i jamstveni pristup (*vouching approach*).

Verifikacijski pristup znači da se revizor koristi određenim metodama kako bi utvrdio stanje prezentiranog subjekata s onim stvarnim stanjem. Verifikacija se također može provesti da revizor utvrdi vlasništvo ili upotrebu resursa. Verifikacijski pristup će biti efikasniji ako je revizor neovisan o informacijama i mišljenju menadžmenta.

Verifikacijski pristup se najčešće koristi u internoj financijskoj reviziji, dok se jamstveni pristup koristi u reviziji poslovanja. Revizor metodom uzorka odabere određeni poslovni događaj te provodi testiranje od početka do kraja transakcije kako bi utvrdio je li proces ispravno odrađen.

Kada je interni revizor prikupio sve potrebne informacije, bilo to na temelju dokumentacije koju je koristio ili nekih drugih metoda, pristupa se obradi prikupljenih informacija. Temeljne metode za obradi prikupljenih informacija su sljedeće: (Tušek B., i sur., 2014.)

- **Bilješke** (*Narrative notes*)- svrha bilješki je da opišu i razjasne sustav, a istovremeno komentari i napomene napisane pomažu da se jasno i razumljivo opiše sustav i ukaže na njegove slabosti.

- **Dijagrami tijeka** (*Flowcharts*)- njima se prikazuje struktura sustava sa stajališta funkcija, dokumenata, postupaka i izvještaja. Najčešće se koriste:
 - ✓ **Dijagrami tijeka dokumenata** (*document flowcharts*)
 - ✓ **Dijagrami tijeka informacija** (*information flowcharts*)

Dijagram tijeka dokumenta je puno jednostavniji jer se lako priprema. Svi dokumenti se prate od početka do kraja, dok se kod dijagrama tijeka informacija dokumenti prate od kraja prema početku.

- **Upitnici u internoj kontroli** (*Internal Control Questionnaires*)- upitnici u internoj kontroli su sredstva za istraživanje određenih područja. To je popis pitanja koja interni revizor koristi pri procjeni sustava internih kontrola. Pitanja u upitnicima moraju biti strukturirana tako da daju uvid u ključne značajke sustava koji se istražuje.

U praksi se najčešće primjenjuju sljedeće vrste upitnika:

1. Upitnici za opisivanje sustava interne kontrole (*Internal Control Questionnaires – ICQ*)- koriste se da se ispita postoje li ugrađene kontrole koje su u skladu da ciljevima koji se žele ostvariti
 2. Upitnici za procjenu sustava internih kontrola (*Internal Control Evaluation Questionnaires – ICEQ*)- koriste se da bi se ustanovilo postoje li i funkcioniraju li ugrađene kontrole u sustav koje sprečavaju ili otkrivaju nepravilnosti, pogreške ili propuste.
- **Intervju-** (*Auditing Interviewing*)- je svako prikupljanje informacija o stanju sustava putem pojedinačnog ispitivanja.

Nakon planiranja pojedinačne revizije, slijedi faza provođenja interne revizije. U njoj interni revizor prikuplja, analizira i dokumentira informacije s kojima raspolaže. Te sve informacije čine njegovu radnu dokumentaciju. Radna dokumentacija obuhvaća čitav niz dokumenata i informacija koje je interni revizor skupio tijekom cijelog procesa interne revizije.

Slika 1. Interna revizija

Izvor: [What is the internal audit? - KIP Financial Consultancy Pvt Ltd, Hisar](#), pristupano 6.9.2021.

Na slici 1. prikazan je sam proces interne revizije. Interna revizija nije samo proces na temelju kojega će firma ostvariti i poboljšati svoju uspješnost. Svakodnevni rad organizacije i procjena rizika pomoći će organizaciji da rizik koji im prijete svede na minimum. Tijekom interne revizije provjeravaju se interni sustavi, kontrole, interna pravila i propisi kako bi se provjerila učinkovitost sustava.

Prikupljanje, ispitivanje i procjenjivanje informacija provodi se putem testiranja kojim interni revizor potvrđuje ili ne potvrđuje svoje inicijalno mišljenje o sustavu internih kontrola. Interni revizor najčešće provodi sljedeće temeljne vrste testova: (Tušek B., i sur., 2014.)

1. **Testovi upoznavanja ili snimanja sustava (*walk through systems test*)**- provode se u fazi upoznavanja poslovanja poduzeća te se obično provodi tehnikom intervjua.
2. **Testovi podudarnosti ili suglasja (*compliance test*)**- provode se kada se želi utvrditi primjenjuju li se ugrađeni kontrolni postupci ili kontrole u područje koje se ispituje.
3. **Dokazni testovi (*substantive test*)**- provode se kako bi se utvrdilo ostvaruju li se ciljevi interne kontrole

4. **Dvonamjenski testovi** (*dual purpose test*)- predstavljaju kombinaciju testova podudarnosti i dokaznih testova.

2.7.3 Izvješćivanje o obavljenoj internoj reviziji

Nakon prikupljanja informacija i dokumentacije slijedi sastavljanje internog izvješća. Izvješće internog revizora smatra se konačnim rezultatom ili proizvodom cjelokupnog procesa interne revizije.

Slika 2. Proces izvješćivanja internog revizora

Izvor: Boris Tušek, Lajoš Žager, Revizija Drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2007., str.379.

Na slici 1. naveden je proces izvješćivanja internog revizora. Proces započinje planom interne revizije. Za proces izvješćivanja potrebno je definirati i razumjeti ciljeve koji se nastoje ispuniti. Ciljevi su polazište za provedbu revizijskih postupaka te su sastavni dio izvješća kojeg sastavlja interni revizor. Kako bi proces izvješćivanja bio kvalitetan, nužno je sudjelovanje menadžmenta u svim fazama procesa. Također, bitno je unaprijed odrediti na koji će se način i kojim stilom pisati financijsko izvješće. Izuzetno je važno uvažavati visoke standarde predočavanja informacija u izvješću. Sastavljanje izvješća mora se nadzirati. Nadzorom se utvrđuje je li izvješće sastavljeno sukladno standardima interne revizije. Prilikom sastavljanja izvješća bitno je i održavanje sastanaka te komunikacija sa svim osobama uključenim u proces provedbe interne revizije. Kod procesa sastavljanja izvješća, usmena prezentacija izvješća je

Magdalena Livaja: Uloga interne revizije kao jedne od glavnih funkcija u osiguravajućim društvima (specijalistički diplomski rad)

izuzetno bitna zbog uočavanja slabosti i nedostataka sustava, ali također i zbog uočavanja nužnih promjena u poduzeću.

Uz konačno financijsko izvješće, interni revizor kreira i nekoliko sljedećih financijskih izvješća: (Tušek B., i sur., 2014.)

- a. Godišnje izvješće interne revizije
- b. Kvartalno izvješće interne revizije
- c. Mjesečno izvješće interne revizije
- d. Izvješće o rezultatima preliminarnog ispitivanja
- e. Privremeno izvješće interne revizije
- f. Sažeta izvješća
- g. Izvješće o praćenju ostvarenih rezultata
- h. Izvješće o otkrivanju prijevара
- i. Usmena izvješća
- j. Izvješća o ocjeni rada internih revizora

Budući da je izvješće interne revizije ujedno i sredstvo komunikacije između odjela interne revizije i menadžmenta potrebno je odrediti temeljne ciljeve izvješćivanja internog revizora, a oni su: (Tušek B., i sur., 2014.)

- **Predložiti i poticati promjene** čime se osiguravaju informacije usmjerene ka poticanju promjena
- **Osigurati razumijevanju internih kontrola**, odnosno u izvješću se treba naglasiti značenje, svrha i ciljevi internih kontrola i dovesti ih u vezu s ciljevima i odgovornostima menadžmenta
- **Osigurati akciju sukladno preporukama interne revizije**-izvješće treba osigurati transformaciju sadržanih poruka i savjetima u konkretne aktivnosti u poduzeću.
- **Suočiti menadžment s problemima**-izvješće treba biti pripremljeno tako da menadžment postane svjestan problema i njegovih utjecaja na ostvarivanje zacrtanih ciljeva
- **Dokumentirati rezultate revizorskog rada**- izvješće interne revizije je dokaz da je interni revizor odradio svoj posao sukladno standardima interne revizije
- **Osigurati povjerenje menadžmenta glede aktivnosti interne revizije** – interna revizija može i trebala bi uvjeriti menadžment na nužnost promjena.

- **Pokazati menadžmentu kako problemi mogu biti riješeni**- mnogim menadžerima treba pomoć kako riješiti problem, iako su sami svjesni da isti postoji samo ga ne znaju riješiti.
- **Osigurati informacije za potrebe poslovnog odlučivanja**
- **Zaštititi revizora**- u izvješću revizor navodi razloge zbog kojih možda nije obavio sve aktivnosti, te na taj način preuzima radnje kojima bi se zaštitio od moguće odgovornosti.

Svako izvješće interne revizije ima svoj sadržaj i elemente koje treba sadržavati, a oni su:

1. Uvod (*Introduction*)- obuhvaća opće informacije o poduzeću, područje, aktivnost, funkcija organizacijske jedinice koja se ispituje
2. Svrha (*Purpose*) – naznačena je svrha i cilj revizijskog angažmana
3. Djelokrug (*Scope*)- u ovom djelu navodi se područje ili djelokrug rada, te informacije na koje razdoblje se odnosi izvješće.
4. Mišljenje (*Opinion*)- mišljenje internog revizora treba biti izraženo u izvješću bez obzira je li ono pozitivno ili negativno
5. Nalazi (*Findings*)- podloga su za izražavanje mišljenja.

Konačno izvješće internog revizora pregledava, odobrava i potpisuje rukovoditelj interne revizije ili osoba koju on ovlasti te odgovorni predstavnik menadžmenta.

2.7.4 Praćenje rezultata interne revizije

Proces interne revizije ne završava sastavljanjem i potpisivanjem konačnog izvješća interne revizije. Interni revizori trebaju pratiti i ispitati jesu li poduzeli sve mjere i aktivnosti u vezi s priopćenim rezultatima pojedinačne revizije, jesu li postignuti željeni rezultati, jesu li izvršeni prethodno zadani ciljevi. Također, je li menadžment svjestan rizika nepoduzimanja korektivnih akcija i mjera. Dvije osnovne vrste korektivnih mjera koje na preporuku interne revizije poduzima menadžment: **korekcije (*correction*) i korektivne mjere (*corrective action*)**. (Lewis, P.; Internal Quality Systems Auditing, op.cit.)

Korekcije su mjere koje se poduzimaju s namjerom ponovnog izvođenja neke operacije i ispravljanja uočenih odstupanja.

Korektivne akcije su mjere koje se poduzimaju radi eliminiranja uzroka utvrđenih odstupanja. Menadžment sam odlučuje koje će mjere poduzeti, a one ovise o stupnju rizika u području koje se ispituje te o troškovima i koristima za poduzeće.

Rukovoditelji organizacijskih funkcija zajedno sa kolegama pripremaju prijedlog korektivnih mjera navedenih u konačnom revizijskom izvješću. Svaki plan korektivnih mjera treba sadržavati odgovore na sljedeća pitanja: (Tušek B., i Žager L., 2007.)

1. Koje su korektivne mjere (korekcije i/ili korektivne akcije) planirane?
2. Tko je odgovoran za njihovu provedbu?
3. Kada se mogu očekivati promjene temeljem poduzetnih korektivnih mjera ili što je osnova za njihovo možebitno nepoduzimanje?

Nakon toga, rukovoditelji odjela interne revizije prati korektivni plan i provođenje korektivnih mjera. Plan provođenja korektivnih mjera jednako je važan kao i cjelokupni proces interne revizije i on je zapravo okvir unutar kojega se definiraju potrebni resursi za provođenje korektivnih mjera. Rukovoditelji zajedno sa članovima revizijskih timova prate situaciju u namjeri da se zacrtane korektivne mjere provedu i time pomažu revizijskim timu.

Može se reći da je odjel interne revizije zadužen za nadziranje revizijskih izvješća internih revizora, prate je li menadžment usvojio predložene korektivne aktivnosti ili savjete interne revizije. Prate postignute rezultate i iste uspoređuju s onima očekivanim u revizijskom izvješću, te također posebno izdvajaju izvješće koje menadžment nije prihvatio ili po njima nije postupio.

Cilj praćenja procesa je uočavanja mogućih komplikacija i njihovo pravodobno rješavanje. Praćenje rezultata je izuzetno bitno kako bi sam proces interne revizije bio trajno i kontinuirano praćenje rezultata, i kako bi dugoročno rezultati bili prihvatljiviji.

3 INTERNA REVIZIJA U OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA

3.1 Pojam osiguranja

Njemački teoretičar Manes definirao je osiguranje kao; „Osiguranje je uzajamno namirivanje potreba mnogobrojnih i na isti način ugroženih subjekata, a koje nastaju slučajno i daju se procijeniti.“ Prema autorima Graweu i Lunzu pod osiguranjem svake vrste podrazumijeva se isplata novčanih iznosa jednog fonda koji je formiran iz premije svih onih osoba koje su sudionici u odgovarajućoj vrsti osiguranja. Sve definicije mogu se svesti na jednostavnu definiciju, a to je da je osiguranje djelatnost pružanja ekonomske zaštite od određenih opasnosti koje ugrožavaju imovinu i osobe.

Zadatak osiguranja je da opasnosti kojima se izlaže pojedinac raspodijeli na više sudionika i da osiguraniku isplati odgovarajuću naknadu za nastalu štetu. Prema Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih institucija (HANFA), ugovor o osiguranju se sklapa se s nadom da ništa neće poći po zlu, ali ako nesretnim slučajem dođe do štete od koje su klijenti osigurani, osiguravajuće društvo je dužno isplatiti osigurninu. Da bi se moglo govoriti o osiguranju, bitno da je postoji određeni kolektiv ili zajednica korisnika koji mogu pretrpjeti određenu štetu. Funkcije osiguranja mogu se podijeliti na svije grupe funkcija, a to su: (Bijelić M., 2002.)

1. Osnovne funkcije
2. Ostale funkcije

U osnovne funkcije spadaju funkcija naknade štete i isplata osiguranih iznosa te funkcija preventive. U ostale funkcije spadaju socijalna, razvojna i antiinflacijska funkcija.

Djelatnost osiguranja obavlja se zaključivanjem ugovora o osiguranju i izvršavanjem ugovorom preuzetnih obveza. Svako osiguranje ima definirane: (Bijelić M., 2002.)

1. Predmet (objekt) poslovanja
2. Opasnost od koje se osigurava
3. Vrijeme trajanja osiguranja
4. Oblik pokrića štete

Predmet osiguranja može biti čovjek, biljka, životinja, odnosno sve ono što može biti oštećeno, uništeno, povrijeđeno ili ukradeno. Opasnosti od koje se osigurava su krađa, oštećenje, nestanak, gubitak, požar, poplava, udar groma, potres, bolest, smrt i dr. Kod svakog osiguranja postoji određeno vrijeme za koji osigurani objekt ili predmet može dobiti novčanu naknadu. Također, kod osiguranja treba biti predviđen način određivanja štete za slučaj nastanka štetnog događaja. Događaj koji ima za posljedicu štetu na osiguranom predmetu, a uzrok mu je opasnost koja je ugovorom o osiguranju pokrivena, zove se osigurani događaj ili osigurani slučaj. (Bijelić M., 2002.)

Da bi neki predmet mogao biti osiguran, moraju biti zadovoljena sljedeća tri kriterija:

1. Da je događaj budući, neizvjestan i neovisan o volji ugovaratelja osiguranja
2. Da je rizik procjenjiv
3. Da je šteta procjenjiva

Glavni izvor prihoda u osiguranjima je premija osiguranja. Veći dio premija osiguranja služi za pokriće štete te se taj dio premije naziva tehnička pričuva. Tehničke pričuve su sredstva namijenjena za isplatu: (Bijelić M., 2002.)

- a. Šteta već nastalih, ali iz nekog razloga neisplaćenih
- b. Šteta ta koje se očekuje da će nastati na osnovi sklopljenih ugovora o osiguranju
- c. Šteta za koje se po redovnom toku događaja ne očekuje da će nastati, to su najčešće katastrofalne štete

3.2 Razvoj osiguranja

Početak osiguranja seže u daleku prošlost. Još u vrijeme vladavine Hamurabija u Babilonu počinju prvi oblici zajedničkog snošenja rizika kako bi se zaštitili trgovci od napada pustinjačkih razbojnika. Razvojem trgovine i prometa i morskih luka dolazi do pojave pomorskog osiguranja. Najstariji ugovor o osiguranju pronađen je u Genovi 1374. godine. Za razvoj pomorskog osiguranja važna je Uredba o osiguranju (*Ordo super assecuratiribus*) donošena u Dubrovniku 1568. godine te se ta Uredba smatra najstarijim zakonom o osiguranju u svijetu. U novije vrijeme s razvojem industrije počinje jačati i na značaju dobivati i osiguranje. Razvojem velikih gradova poput Londona stvaraju se velike osiguravajuće kompanije. Izuzetno brz razvoj osiguranja u Europi počinje u 19. stoljeću kada se osniva veliki broj osiguravajućih i reosiguravajućih kompanija. Na području Republike Hrvatske prvo osiguravajuće je bilo „Croatia“ osnovana 1884. godine u Zagrebu te je na početku to bila osiguravajuća zadruga. Od osamostaljenja Republike Hrvatske počinje nagli razvoj osiguravajućih društava.

3.2.1 Premija osiguranja

Kao što je već nekoliko puta navedeno, društva za osiguranja prikupljaju sredstva od svojih osiguranika. Plaćanje premije osiguranja glavna je obveza ugovaratelja osiguranja. Plaćanje premije osiguranja regulirano je Zakonom o osiguranju, ali treba napomenuti da obveza osiguratelja postoji prema svakom osiguraniku pojedinačno i u slučaju kada ugovaratelj osiguranja nije uplatio premiju u predviđenom roku, ako nesretni slučaj nastane za vrijeme trajanja osiguranja. (Matijević B., 2010.) Za korisnika osiguranja, visina premije je izuzetno bitna. To znači ako je iznos premije pristupačniji klijentu samim time će i društva za osiguranje bilježiti rast. Na temelju toga se može zaključiti da bez korisnika, osiguranja ne mogu uspjeti i bilježiti rast, jer je prvenstveno njihov cilj pružiti zaštitu korisnicima te u trenutku nastanka osiguranog slučaja isplatiti osigurninu.

Slika 3. Kako funkcionira osiguranje?

Izvor: http://optimarisk.hr/content/uploads/2011/12/poslovi_osiguranja.jpg, pristupano 6.9.2021.

Na slici 2. prikazani su sudionici osiguranja. Osoba koja će ugovoriti osiguranje s društvom za osiguranje zove se ugovaratelj osiguranja. Ugovaratelj osiguranje ujedno ne mora biti i osiguranik, ali ugovaratelj je obvezan plaćati premiju osiguranja osiguravajućem društvu. Osiguranik je osoba kojoj pripadaju prava ugovorom te je osiguranika vezan nastanak štetnog događaja. Ako ugovaratelj sklapa ugovor za sebe, on je u tom slučaju i ugovaratelj i osiguranik, ali i korisnik osiguranja.

Ali postoji i situacija kao što je ranije navedeno da ugovaratelj nije osiguranik ni korisnik. Ako roditelji ugovore svojoj maloljetnoj djeci životno osiguranje, roditelji su obvezni isto plaćati do isteka ugovora, a dijete je osigurana osoba i korisnik tog životnog osiguranja.

3.2.2 Ključni pokazatelji osiguranja u Republici Hrvatskoj

Društva za osiguranje imaju važnu funkciju u razvoju gospodarstva i financijskog sustava. Društva za osiguranje omogućuju stanovništvu, poduzećima i državi održivo poslovanje i štednju u stabilnom okruženju.³ Što je sektor osiguranja stabilniji i brže napreduje, pomaže državi u nadoknadi šteta te ekonomskoj pomoći kako zajednici tako i pojedincu.

Životno osiguranje je instrument štednje za budućnost te time utječe na povećanje životnog standarda kod starijih generacija, a time se potiče i brži i kvalitetniji ekonomski rast i razvoj. Društva za osiguranje danas se prepoznaju kao važni pružatelji različitih oblika zdravstvenih osiguranja, dok je u razvijenim državama to i skrb za starije. Također osiguranja mogu sudjelovati i u isplati financijske uštede u mirovini.

Kapital i rezerve za osiguranje u 2020. godini iznosili su 11.855 milijuna kuna te su činili 25% ukupnih izvora sredstva. Bruto zaračunata premija iznosila je 10.475 milijuna kuna.

Na kraju 2020. godine na teritoriju Republike Hrvatske bilo je 15 društava za osiguranje s ukupnom bruto zaračunatom premijom od 10,5 mlrd. kuna, što je za 0,6% manje u odnosu na prethodnu 2019. godinu. Također na tržištu su djelovala 4 podružnice društva za osiguranje iz Europske Unije. U ukupnoj bruto zaračunatoj premiji životna osiguranja sudjeluju s 25% i njihova premija je iznosila 2,6 mlrd. kuna, što je za 13,7% manje nego 2019. godine. Iako su životna osiguranja ostvarila pad bruto zaračunate premije, neživotna osiguranja imala su rast od 4,67% i bruto zaračunata premija iznosila je 7,8 mlrd. kuna.⁴

³ Ključne informacije.cdr (huo.hr) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf, pristupano 27.7.2021.

⁴ Godisnje izvjesce 2020.cdr (huo.hr) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf, pristupano 27.7.2021.

Osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj u 2020. godini

1.	Adriatic osiguranje d.d.
2.	AGRAM LIFE osiguranje d.d.
3.	Allianz Hrvatska d.d.
4.	Croatia osiguranje d.d.
5.	Euroherc osiguranje d.d.
6.	Generali osiguranje d.d.
7.	Generali zavarovalnica d.d.-podružnica Zagreb za osiguranje
8.	GRAWE Hrvatska d.d.
9.	HOK osiguranje-Hrvatska osiguravajuća kuća d.d.
10.	Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.
11.	Izvor osiguranje d.d.
12.	Merkur osiguranje d.d.
13.	OTP osiguranje d.d.
14.	Sava osiguranje d.d.-Podružnica Hrvatska
15.	Triglav osiguranje d.d.
16.	UNIQA osiguranje d.d.
17.	Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d. za osiguranje
18.	WÜSTENROT ŽIVOTNO osiguranje d.d.

Tablica 1 Popis osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj u 2020. godini

Izvor: izrada autora na temelju podataka sa Hrvatskog ureda za osiguranje (HUO)

U tablici 1. prikazan je popis aktivnih osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj u 2020. godini na temelju podataka Hrvatskog ureda za osiguranje. Sukladno zakonskim propisima, poslove osiguranja i reosiguranja, mogu obavljati društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja su dobila odobrenje nadzornog tijela za obavljanje poslova osiguranja. Društva za osiguranje iz druge države članice koje, sukladno Zakonu u osiguranju, imaju pravo obavljati poslove osiguranja na području Republike Hrvatske putem slobode pružanja usluga ili poslovnog nastana, i podružnica društva za osiguranje iz treće države koja su dobila odobrenje nadzornog tijela za obavljanje poslova osiguranja putem poslovnog nastana. Društvo za

Magdalena Livaja: Uloga interne revizije kao jedne od glavnih funkcija u osiguravajućim društvima (specijalistički diplomski rad)

osiguranje može biti osnovano samo kao dioničko društvo, europsko društvo (Societas Europaeae) ili kao društvo za uzajamno osiguranje, dok društvo za reosiguranje može biti osnovano samo kao dioničko društvo i europsko društvo.

Društva za osiguranje koja se bave obveznim osiguranjima u prometu moraju biti članovi Hrvatskog ureda za osiguranje.⁵

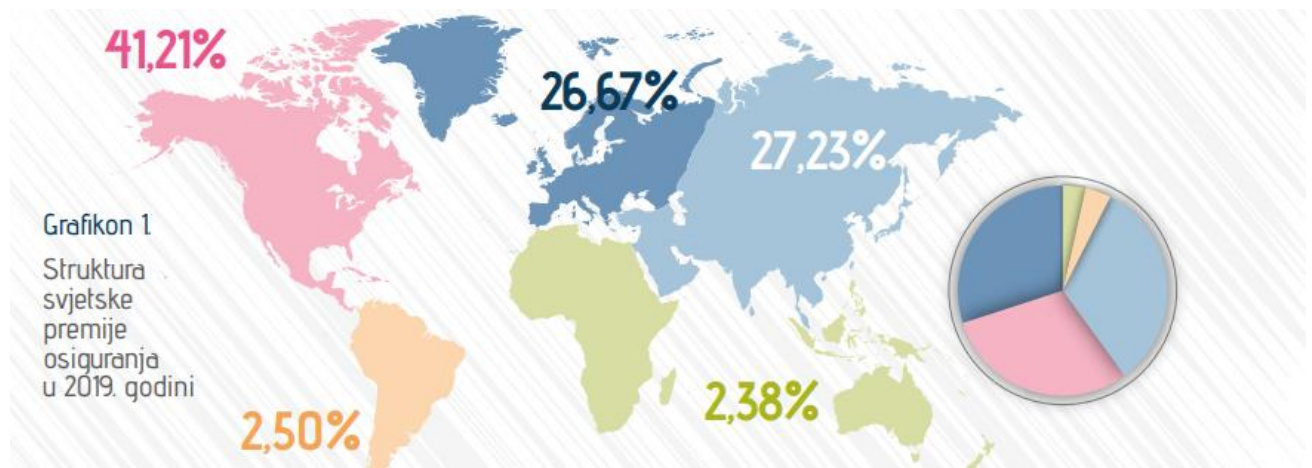

Slika 4. Industrija osiguranja u Republici Hrvatskoj

Izvor: https://huo.hr/upload_data/site_files/trziste-osiguranja-2020.pdf

Na gore navedenoj slici, prikazana je industrija osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2020. godini. U 2020. godini u Republici Hrvatskoj poslovalo je 15 društava za osiguranja, 4 podružnice društava za osiguranje iz EU, 57 društava za brokerske poslove u (re)osiguranju. Također poslovalo je 321 pravnih osoba+ 462 obrt za zastupanje u osiguranju. 18 banaka, FINA i jedna stambena štedionica te 467 društava za osiguranje iz drugih država članica.

⁵ [Godišnje izvješće 2020.cdr \(huo.hr\) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf), pristupano 27.7.2021.

Slika 5. Svjetska industrija osiguranja

Izvor: Swiss Re, Sigma No 4/2020., https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf

Na svjetskoj karti na slici iznad prikazana je svjetska industrija osiguranja u 2020. godini. Iz priloženog je vidljivo kako je najveće svjetsko tržište osiguranja postalo sjevernoameričko s ukupnim udjelom od 41,21% u ukupnoj svjetskoj premiji. Slijedi ga tržište Azije sa 27,23%, dok se europsko tržište nalazi na trećem mjestu s ukupnom premijom od 26,67%. 2,50% otpada na tržište Južne Amerike, i tek 2,38% ukupne svjetske premije odlazi na tržište Oceanije i Afrike.

Udjel hrvatske industrije osiguranja u ukupnoj svjetskoj premiji u 2019. godini iznosio je 0,03% i po visini premije osiguranja Republika Hrvatska je 65 zemlja svijeta. S druge strane, hrvatsko tržište osiguranja ima udjel od 0,10% u europskom tržištu osiguranja. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, hrvatsko tržište osiguranja postalo je dio jedinstvenog tržišta financijskih usluga Europske unije. ⁶

⁶ https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf, pristupano 6.9.2021.

Tablica 2. Pokazatelji značaja društva za osiguranje za 2019. godinu

ZEMLJA	Ukupna premije u % BDP-a	Ukupna premija po stanovniku u USD	Premija ŽO U % ukupne premije
SAD	11,43	7.495	25,6
Velika Britanija	10,3	4.362	77,6
Japan	9,0	3.621	74,3
Francuska	9,2	3.719	64,9
Njemačka	6,3	2.934	41,6
Euro područje	7,2	2.784	37,9
Europska unija	6,8	2.374	54,8
Slovenija	5,1	1.354	29,9
Češka	2,8	677	32,1
Poljska	2,7	418	24,6
Mađarska	2,4	401	44,6
HRVATSKA	2,6	391	29,2
Bugarska	2,4	236	12,3
Rumunjska	1,2	135	18,5

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatskog ureda za osiguranje

Iz prikazane tablice vidljivo je da je za Republiku Hrvatsku ukupna premije BDP-a u % iznosila 2,6% , 391 USD što je otprilike 2500,00 kn te je premija životnog osiguranja iznosila 29,2%.

Kada se pogleda usporedba Republike Hrvatske u odnosu na druge države, posebno na Europske područje, Europsku uniju i druge države u Europi vidi se rast premije osiguranja. S obzirom na to da se gore navedeni podaci odnose na 2019. godinu, pretpostavlja se da je zbog trenutne situacije s globalnom pandemijom situacija malo drugačija, ali ne treba odbaciti potencijal Republike Hrvatske za ubrzani rast kada se situacija smiri. Republika Hrvatska se nalazi na području trećeg najbrže rastućeg tržišta u svijetu te se samim time ne smije umanjiti potencijal rasta hrvatskog tržišta

3.3 Utjecaj interne revizije na razvoj osiguravajućih društava

Uzimajući u obzir situaciju u svijetu i gospodarsku krizu koja je zadesila kako svijetu tako i Republiku Hrvatsku, samim time nadzor i kontrola dobivaju sve veću i značajniju ulogu u gospodarstvu. Interna revizija obuhvaća sve funkcije u društvu te se samim time smatra jednom od vodećih i glavnih funkcija u društvu. Predmet interne revizije mogu biti svi u društvu, kako imovina, tako i zaposlenici, ali i klijenti. Kao što je već par puta u radu spominjano interne revizija je zapravo savjetodavna funkcija u društvu. Pruža nadzor društva te time upozorava menadžment na probleme s kojima se može susresti prije nego što do istih dođe. Svako društvo za osiguranje uspostavlja funkciju interne revizije je u pravilu jednak, ali način na koji se interna revizija provodi razlikuje se od društva do društva te ovisi o stilu rukovođenja, načinu na koji menadžment želi provoditi neke postupke, ali isto tako i o etici društva. S obzirom na to da osiguravajuća društva preuzimaju rizike svojih klijenata, samim time adekvatna i ispravna kontrola i nadzor mogu spriječiti mnogo probleme koji se javljaju preuzimanjem rizika. U osiguravajućim društvima posebno je važno što točnije utvrditi veličinu rizika te u tome veliku ulogu ima funkcija interne revizije, koja ranije može upozoriti menadžment s kojima bi sve rizicima mogli suočiti. Veličina rizika ovisi o mnogim čimbenicima, a neki od njih su: (Bijelić M., 2002.)

- a. vrsta opasnosti (požar, poplava, smrt...)
- b. fizičko-tehničkim karakteristikama predmeta osiguranja (drvena kuća, masivna kuća...)
- c. veličini (vrijednosti) predmeta osiguranja i, u vezi s tim, visini preuzete obveze (oblik pokriva)
- d. trajanju osiguranja
- e. mjestu gdje se nalazi predmet osiguranja i dr.

Veličinu rizika pojedinačno nije moguće odrediti te je za nju potrebno uzeti veću grupu istovrsnih rizika koji se statistički promatraju te se na temelju dobivenih rezultata ocjenjuje veličina promatranih rizika. Rizici se mogu grupirati na temelju svojih karakteristika na različitim razinama. Od malih grupa gotovo istih rizika formira se veća grupa rizika sa samo nekim zajedničkim svojstvima. Skupina rizika na bilo kojoj razini obično se zove portfelj te se veličina portfelja mjeri na temelju uplaćene premije. (Bijelić M., 2002.)

3.4 Zakonski okvir djelovanja interne revizije u osiguravajućim društvima

Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj uređeno je na sljedeći način:

- Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih institucija (NN 140/05, NN 154/11, NN 12/12)
- Zakonom o osiguranju (NN 30/15, NN 112/18, NN 63/20, NN 133/20)
- Zakon o obveznim osiguranjima u prometu (NN 151/05, NN 36/09, NN 75/09, NN 76/13, NN 152/14)
- Zakonom o obveznim odnosima (NN 35/05, NN 41/08, NN 125/11, NN 78/15, NN 29/18)
- Zakonom o deviznom poslovanju (NN 96/03, NN 140/05, NN 132/06, NN 150/08, NN 92/09, NN 133/09, NN 153/09, NN 145/10, NN 76/13, NN 52/21)
- Zakonom o zdravstvenom osiguranju (NN 80/13, NN 137/13, NN 98/19)
- Zakonom o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila (NN 150/02)
- Zakonom o trgovačkim društvima (NN 111/93, NN 34/99, NN 121/99, NN 52/00, NN 118/03, NN 107/07, NN 146/08, NN 137/09, NN 125/11, NN 152/11, NN 111/12, NN 68/13, NN 110/15, NN 40/19)
- Zakonom o reviziji (NN 127/17)
- Zakonom o računovodstvu (NN 78/15, NN 134/15, NN 120/16, NN 116/18, NN 42/20, NN 47/20)- Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (NN 136/09)
- Podzakonski akti doneseni temeljem navedenih zakona

Najvažniji zakoni koji reguliraju tržište osiguranja u Hrvatskoj su Zakon o osiguranju i Zakon o obveznim osiguranjima u prometu.

Zakonom o osiguranju uređuju se:⁷

- a. Uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak društava za osiguranje, reosiguranje i društava za uzajamno osiguranje
- b. Uvjeti pod kojima društva za osiguranje i reosiguranje iz drugih država članica i trećih država mogu obavljati poslove osiguranja i reosiguranja u Republici Hrvatskoj
- c. Nadzor društava za osiguranje i reosiguranje u grupi

⁷ [Zakon o osiguranju - Zakon.h](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf, pristupano 08.08.2021.

- d. Nadzor nad subjektima nadzora
- e. Povjerenik, reorganizacija, posebna uprava, likvidacija i stečaj društava za osiguranje, reosiguranje i društava za uzajamno osiguranje
- f. Način izvještavanja EIOPA-e i Europske komisije i suradnja s drugim nadležnim tijelima
- g. Zaštita potrošača
- h. Poslovanje udruženja (pool) osiguranja i reosiguranja i nacionalnog ureda za osiguranje
- i. Uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak obavljanja poslova distribucije osiguranja i/ili reosiguranja
- j. Prekršajne odredbe

Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu uređuju se obvezna osiguranja u prometu. Cilj obveznih osiguranja u prometu je osiguranje putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja. Također, i osiguranje vlasnika vozila od odgovornosti od štete nastale nad trećim osobama. Osiguranje zračnog prijevoznika od posljedica nastanka šteta nad trećim osobama, te osiguranje korisnika brodica od odgovornosti za štete nastale nad trećim osobama.

3.4.1 Hanfa

HANFA je Hrvatska agencija za nadzor financijskih institucija, koja provodi nadzor nad poslovanjem burzi i uređenih javnih tržišta, investicijskih društava i izdavatelja vrijednosnih papira, brokera i investicijskih savjetnika, vezanih zastupnika, središnjeg klirinškog depozitarnog društva, društava za osiguranje i reosiguranje, zastupnika i posrednika u osiguranju i reosiguranju, društava za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, mirovinskih osiguravajućih društava, investicijskih i mirovinskih fondova, Središnjeg registra osiguranika, Fonda hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i pravnih osoba koje se bave poslovima leasinga i faktoringa, osim ako ih banke obavljaju unutar svoje registrirane djelatnosti.

HANFA je nadležna za donošenje propisa i zakona kojima se uređuje tržište financijskih institucija u Republici Hrvatskoj. Isto tako HANFA izdaje odobrenja i suglasnosti za obavljanje poslova u osiguranju i reosiguranju. Predlaže inicijative za donošenje zakona i drugih propisa za obavljanje poslova u osiguranju i reosiguranju

Osnovni ciljevi nadzora HANFE su promicanje i očuvanje stabilnosti financijskog sustava te nadzor zakonitosti poslovanja subjekata nadzora. HANFA se prilikom ostvarivanja svojih ciljeva rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja među sudionicima financijskog tržišta te izvješćivanja potrošača.

HANFA će na temelju nadzora i provjere utvrditi posluje li društvo za osiguranje u skladu sa zakonskim i drugim propisima po kojima je dužno poslovati, ima li društvo za osiguranje uspostavljen odgovarajući organizacijski ustroj te stabilan sustav upravljanja, kao i kapital koji osigurava primjeren sustav upravljanja i pokriva rizika kojima je društvo za osiguranje izloženo ili bi moglo biti izloženo u svom poslovanju. HANFA može, ako je potrebno, razviti prikladne kvantitativne alate u okviru postupka nadzora, u cilju procjene sposobnosti društava za osiguranje da se suoče s mogućim događajima ili budućim promjenama gospodarskih uvjeta koje bi mogle imati nepovoljne učinke na njihov ukupni financijski položaj. HANFA može zahtijevati od društava za osiguranje provedbu odgovarajućih testova.⁸

HANFA pri obavljanju nadzora posebice:

1. provjerava sustav upravljanja, strategije, politike i postupke te procedure izvješćivanja koje je društvo za osiguranje uspostavilo radi usklađenja svojeg poslovanja s odredbama Zakona o osiguranju i drugim propisima
2. provjerava i procjenjuje financijsku stabilnost i financijski položaj društva za osiguranje te rizike kojima je izloženo ili bi moglo biti izloženo u svom poslovanju
3. provjerava stanje solventnosti društva za osiguranje, oblikovanje tehničkih pričuva, imovinu i prihvatljiva vlastita sredstva u skladu s odredbama Zakona o osiguranju i drugim propisima
4. provjerava primjerenost metoda i praksi društva za osiguranje koje su namijenjene utvrđivanju mogućih događaja ili budućih promjena gospodarskih uvjeta koji bi mogli nepovoljno utjecati na sveukupni financijski položaj predmetnog društva za osiguranje
5. provjerava oblikovanje tehničkih pričuva prema računovodstvenim propisima i imovinu za pokriće tehničkih pričuva prema računovodstvenim propisima u skladu s odredbama Zakona o osiguranju i drugim propisima.

Nadzor društava za osiguranje obuhvaća odgovarajuću kombinaciju posrednih i neposrednih nadzora, a na temelju provedenog postupka HANFA može izreći nadzorne mjere utvrđene Zakonom o osiguranju.⁹

⁸ [Nadzorni ciljevi, glavne funkcije i aktivnosti \(hanfa.hr\) https://huc.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huc.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf), pristupano 10.8.2021.

⁹ [Postupak nadzornog pregleda \(hanfa.hr\) https://huc.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huc.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf), pristupano 10.8.2021.

3.4.2 Eiopa

EIOPA (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) je europski regulator osiguranja i strukovnog mirovinskog osiguranja te jedno od tri europska tijela za nadzor financijskog sustava, nastala kao rezultat reformi strukture nadzora financijskog sektora Europske unije. EIOPA je osnovana 1. siječnja 2011. godine Uredbom EU Br. 1094/2010 Europskog parlamenta i Vijeća. Zadaće EIOPE je doprinijeti stabilnosti financijskog sustava Europske unije kroz osiguranje integriteta, transparentnosti, učinkovitosti i urednog djelovanja financijskog tržišta te kroz povećanje zaštite osiguranika, korisnika i vlasnika mirovina, a provodeći svoje zadatke djeluje neovisno, objektivno i u interesu Europske unije.

Glavni ciljevi EIOPE:

1. Bolja zaštita potrošača i vraćanje povjerenja u financijski sustav
2. Osiguranje visoke, učinkovite i dosljedne razine regulacije i nadzora uzimajući u obzir različite interese svih članica i različite osobine financijskih institucija
3. Veći sklad i dosljedna primjena pravila za financijske institucije i financijska tržišta širom Europske unije
4. Jačanje nadzora nad prekograničnim skupinama
5. Promicanje zajedničkog djelovanja europskih regulatora

EIOPA je zadužena za praćenje i prepoznavanje trendova, mogućih rizika i slabosti koje se mogu pojaviti na mikro, prekograničnim i međusektorskim razinama, osiguravajući pri tome visoku, učinkovitu i stalnu razinu regulacije i nadzora te uzimajući u obzir različite interese država članica EU i različitu prirodu financijskih institucija.¹⁰

¹⁰ [Eiopa | \(europa.eu https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf\)](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf), pristupano 12.08.2021.

4 PRIMJER POSTUPKA PROVOĐENJA INTERNE REVIZIJE NA TEMELJU PODATAKA OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA XY

Na temelju podataka jednog osiguravajućeg društva prikazuje se proces provođenja interne revizije.

4.1 Funkcija interne revizije

Unutarnja revizija unaprjeđuje i štiti vrijednosti društva na temelju orijentiranog, nezavisnog i objektivnog revizijskog i savjetodavnog pristupa. Unutarnja revizija time pomaže najvišem menadžmentu u bržem i efikasnijem donošenju odluka. Zbog promjenjivog okruženja i novonastalih rizika koji prijete društvu kao što su cyber rizik, stalno donošenje novih zakona i propisa te digitalizacija poslovanja, interna revizija nastoji biti fleksibilnija u cilju odgovarajućeg pristupa tim promjenama te time nastoji svesti moguće probleme na najmanju moguću razinu. Revizija pruža nezavisnu i objektivnu procjenu rizika poslovnih procesa, zajedno sa preporukama za smanjenje rizika i poboljšanje efikasnosti procesa.

Unutarnja revizija podržava menadžment u vođenju i praćenju poslovnih procesa te pruža nezavisne i objektivne revizijske i savjetodavne usluge s ciljem dodavanja vrijednosti poduzeću. Ona procjenjuje adekvatnost i učinkovitost upravljanja rizicima, sustava unutarnjih kontrola, procesa upravljanja i praćenja, usklađenosti organizacije te drugih dijelova sustava upravljanja i pomaže u njihovu unaprjeđivanju. Cilj unutarnje revizije ovoga društva je promicanje djelotvornog nadzora društva uz razumne troškove. Funkcija unutarnje revizije smatra se jednom od ključnih funkcija u okviru sustava upravljanja Društvom. Kao što je ranije navedeno u radu, djelatnici unutarnje revizije trebaju biti angažirani samo na zadacima u okviru funkcije unutarnje revizije. Međutim, ako pojedinsti određenog slučaja garantiraju nezavisnost funkcionalnost revizije, mogu pružati savjete primjerice za neke projekte ili sudjelovati sa savjetima u komisijama, ali ne smiju imati pravo glasa u procesima donošenja odluka.

4.1.1 Organizacija interne revizije

Služba unutarnje revizije osniva se na temelju postojećim regulativa i Politika unutarnje revizije i revizije društva XY, a aktivnosti unutarnje revizije temelje se na zakonskim i supervizorskim zahtjevima i principima te međunarodnim i nacionalnim profesionalnim pravilima unutarnje revizije. Poslovi interne revizije u društvu se ne izdvajaju. U izuzetnim situacijama prije izdvajanja određenih poslova unutarnje revizije, potrebno je provjeriti može li poslove obavljati neka druga organizacijska jedinica unutar Društva, te je za to potrebno

pribaviti odobrenje. Za obavljanje specifičnih, jasno definiranih revizijskih ciljeva imenuju se posebno osposobljeni djelatnici Društva. O imenovanju djelatnika, odlučuje direktor Službe unutarnje revizije s hijerarhijskim nadređenim voditeljima tih djelatnika. Za vrijeme provedbe revizijskog projekta, djelatnici koji ga obavljaju profesionalno i disciplinski podređeni i podnose izvještaj jedino i samo direktoru Službe interne revizije koji ih je postavio na to mjesto. Djelatnici koji obavljaju provođenje revizijskog projekta, imaju naziv revizor specijalist „*Fachrevisor*“.

Ako revizijski projekt zahtjeva pomoć vanjskih suradnika, članovi Uprave zaduženi za Unutarnju reviziju i direktor Sektora unutarnje revizije, trebaju u što kraćem roku dogovoriti s Društvom imenovanje tih vanjskih suradnika, Vanjski suradnici obavljaju zadatke prema uputama i na odgovornost direktora Službe unutarnje revizije.

Od djelatnika unutarnje revizije, čak i vanjskih, očekuje se da primjenjuju i da se pridržavaju Etičkih kodeksa Instituta interne revizije. Sukladno Etičkom kodeksu, primjenjuju se sljedeća pravila ponašanja:

1. Revizori su vezani odredbama zakona, vrijednostima i pravilima Društva
2. Revizori iskazuju visok stupanj lojalnosti Društvu, njenom menadžmentu i jedinicama u kojima rade
3. Ako član revizijske jedinice da u Društvu postoje nezakonite i/ili neetične radnje, mora obavijestiti glavnog unutarnjeg revizora te također o tome mora biti obaviješten i njegov nadređeni

Unutarnja revizija je pod direktnom nadležnosti cjelokupne Uprave, koju zajedno predstavljaju najmanje dva člana Uprave te jedan od ta dva člana mora biti predsjednik Uprave. Unutarnja revizija uvijek djeluje na temelju svog prije utvrđenog plana provođenja interne revizije. Svoje zadatke obavlja na samostalan, neovisan i objektivan način, posebno u pogledu neovisnosti procesa.

4.2 Plan interne revizije

Za svaku poslovnu jedinicu, voditelji pripremaju višegodišnji plan revizije. Taj plan treba biti pripremljen na godišnjoj osnovi i njegov konačni nacrt za sljedeću godinu mora biti dostavljen Internoj reviziji Grupe najkasnije do 30. studenog prethodne godine. Plan revizije uzima u obzir potrebu da svaki poslovni proces, uključujući sustav korporativnog upravljanja s ključnim funkcijama, mora biti ispitan u odgovarajućim vremenskim intervalima.

Tijekom faze planiranja interne revizije, interni revizori prikupljaju relevantne osnovne informacije i započinju kontakt s revidiranom stranom. Revizori identificiraju rizike i određuju ciljeve i obuhvat revizije, kao i vremenski okvir terenskog rada i distribucije izvješća. Prije nego što interni revizori započnu terenski rad, potrebno je održati sastanak s revidiranom stranom i drugim višim osobljem kako se razmotrili daljnji koraci revizije. Odgovorni revizor odgovoran je za provođenje revizije, ali isto tako i za izvještavanje o rezultatima revizije. Revizori moraju identificirati, analizirati, procijeniti i dokumentirati dovoljno pouzdanih, relevantnih i korisnih informacija za postizanje ciljeva angažmana. Aktivnosti revizije odnosno terenski rad moraju se kontinuirano pratiti u pisanom obliku.

Terenski rad je definiran kao proces prikupljanja dokaza, njihove analize i procjene. Svrha terenskog rada je prikupljanje dovoljno relevantnih dokaza za donošenje zaključka ili nalaza, ali i osnova za davanje preporuka. Nakon njihove identifikacije, revizori razmatraju svoja revizorska zapažanja te na temelju toga, uoče li postojanje značajnog rizika iza nekog projekta revizije, dužni su o tome obavijestiti Internu reviziju Grupe. Nakon završetka revizijskog posla, radi se nacrt revizijskog izvješća. Nacrt izvješća Interne revizije treba biti pripremljen neposredno nakon završetka revizijskih aktivnosti.

Glavni dijelovi nacrta izvješća su:

- a. Upravljački sažetak, uključujući situaciju rizika
- b. Procjena rizika
- c. Lista nalaza prema kategoriji rizika i pripadajuće korektivne mjere, odgovorna osoba, status mjere i rok za provođenje
- d. Nalog za reviziju, zakonski zahtjevi, prethodne revizije, obuhvat revizije i provođenje revizije

Ako je potrebno, može biti zakazan i završni sastanak, ne kasnije od 21. dan nakon dostavljanja nacrta izvješća. Ako revidirana strane ne zakaže sastanak ili na bilo koji drugi način ne odgovori na nacrt izvješća, nacrt postaje konačno revizijsko izvješće.

Konačno revizijsko izvješće dostavlja se svim članovima Uprave, nadležnim tijelima sukladno zakonskim zahtjevima i revidiranoj strani. Izvješće interne revizije je izuzetno povjerljivo i dostupno je samo njihovim primateljima te djelatnicima jedinice interne revizije.

Ako se izvješće interne revizije prosljeđuje trećim osobama, potrebna je suglasnost Uprave društva te treća strana treba potpisati izjavu o povjerljivosti.

Konačno financijsko izvješće i prateću dokumentaciju, revizori moraju pohraniti na unaprijed definirani sustav unutarnje revizije za pohranu. Razdoblje čuvanja revizijskih izvješća mora biti u skladu s lokalnim zakonskim zahtjevima. U nedostatku istih, razdoblje čuvanja iznosi 7 godina. Konačna revizijska izvješća moraju biti pohranjena trajno.

4.2.1 Ovlasti internih revizora

Djelatnici interne revizije ovlaštene su pregledavati sve papirne i elektronske dokumente koji su potrebni za obavljanje revizijskog zadatka i zatražiti i dobiti sve potrebne informacije, Svi zaposlenici, uključujući prodaju i ostale partnere za pružanje usluga, obavezni su bez iznimke omogućiti pristup lokaciji, potrebnim podacima i dokumentima bez odgode. Djelatnici interne revizije moraju se striktno pridržavati internih i eksternih odredbi o zaštiti podataka. Djelatnici trebaju dobiti pristup svim elektronski spremljenim podacima te pristup svim IT sustavima treba omogućiti u sistemu „*read only*“ ako je to moguće. Ako se nakon pristupa elektronički pohranjenim podacima pojavi mogućnost da su ti podaci posebno zaštićeni i zadiru u privatnost zaposlenika, djelatnik interne revizije je ovlašten napraviti „*backup*“ tih podataka. Administratori odgovorni za taj proces isti moraju odobriti. Direktor službe interne revizije treba zatražiti odobrenje člana Uprave nadležnog za reviziju za korištenje tako zaštićenih podataka.

Interni revizori trebaju posjedovati znanje, vještine i ostale sposobnosti potrebne za obavljanje poslova za koje su odgovorni. Kako bi interni revizori osigurali dobru komunikaciju u Društvu, moraju uz materinji jezik posjedovati dobro znanje engleskog jezika u govoru i pismu. Unutarnja revizija Društva treba organizirati, ako za to postoji preduvjet, obuku revizijskog osoblja. Obuka iz područja osiguranja odrađuju se u dogovoru s Upravom i Društvom. Zaposlenici interne revizije moraju na poziv sudjelovati u zajedničkim sastancima Društva.

Interni revizori prilikom provedbe Interne revizije trebaju:

- a. Obavljati svoj posao pošteno, marljivo i odgovorno
- b. Poštivati Zakon i objavljivati informacije ako to propisuje Zakon ili struka
- c. Ne smiju svjesno sudjelovati u bilo kakvim nezakonitim radnjama koje narušavaju ugled struke Internih revizora ili organizacije

- d. Poštivati i doprinostiti legitimnim i etičkim ciljevima organizacije
- e. Smiju pružati samo one usluge za koje posjeduju potrebno znanje, vještine i iskustvo
- f. Dužni su provoditi reviziju u skladu s Međunarodnim standardima za stručnu provedbu Interne revizije...

4.2.2 Organizacijska struktura

Organizacijsku strukturu društva čini Uprava i Nadzorni odbor. Obveze i odgovornosti Nadzornog odbora su sljedeće:

- a. Usvajanje strateškog, godišnjeg i pojedinačnog plana Interne revizije, uz prethodno mišljenje Uprave
- b. Primitak godišnjih i polugodišnjih izvješća o radu Interne revizije
- c. Davanje mišljenja Glavnoj skupštini dioničara na godišnje izvješće o radu Interne revizije

Obveze i odgovornosti Uprave društva su:

- a. Uspostava funkcije interne revizije
- b. Davanje prethodnog mišljenja Nadzornom odboru za usvajanje strateškog, godišnjeg i pojedinačnog plana interne revizije
- c. Određivanje ljudskih i materijalnih resursa interne revizije
- d. Donošenje, objava i implementacija Politike interne revizije
- e. Usvajanje Pravilnika interne revizije
- f. Imenovanje direktora Službe interne revizije sukladno zakonski zahtijevanoj proceduri
- g. Raskid ugovora o radu s direktorom Službe interne revizije
- h. Odabir, sklapanje i raskid ugovora o radu s djelatnicima interne revizije, nakon konzultacija s Direktorom službe interne revizije
- i. Rješavanje mjera predloženih od interne revizije i osiguravanje njihove implementacije u previđenom roku
- j. Izdavanje naloga za izvanredne revizije i odgovarajuće informiranje Društva o tome
- k. Primitak godišnjih i polugodišnjih izvješća o radu Interne revizije
- l. Uvrštavanje na dnevni red Glavne skupštine godišnjeg izvješća Interne revizije s mišljenjem Nadzornog odbora Društva.

Unutarnja revizija može se obaviti i po nalogu jednog od članova Uprave društva. Članovi Uprave ne smiju obavljati poslovne interne revizije.

4.2.3 Služba interne revizije

Kako bi funkciji interne revizije bila dana odgovarajuća uloga u Društvu, potrebno je uspostaviti službu interne revizije te treba biti funkcionalno biti uključena u organizaciju Društva. Ako interni revizori prilikom obavljanja revizorske djelatnosti utvrde određene nezakonitosti u radu, kršenja određenih pravila te ako uvide kako bi kršenjem tih pravila Društvu prijetila nelikvidnost, nesolventnost ili je time ugrožena sigurnost poslovanja, moraju u što kraćem roku obavijestiti Upravu ili Nadzorni odbor.

Direktor službe interne revizije ima sljedeće zadatke:

- a. Izrada strateških, godišnjih i pojedinačnih planova interne revizije uz informiranje Uprave i Nadzornog odbora te dostava strateških i godišnjih planova interne revizije Hrvatskoj agenciji na nadzor financijskih institucija
- b. Provođenje i planiranje specijalnih revizija
- c. Godišnje izvještavanje Uprave Društva te ako je zakonom propisano i druga tijela
- d. Razvoj neposredno podređenih djelatnika
- e. Odgovornost za provođenje programa procjene i unaprjeđenje kvalitete

Direktor službe interne revizije također treba zadovoljiti i sljedeće kriterije:

1. Znanje hrvatskog jezika
2. Odgovarajuće stručne kvalifikacije, znanje i iskustvo potrebno za vođenje povjerenih poslova pažnjom dobrog stručnjaka
3. Dobar ugled i integritet
4. Nije pravomoćno osuđen za kaznena djela, kako je navedeno u članku 93, stavku 5, točkama 4 i 5 Zakona o osiguranju

Za obavljanje poslova interne revizije na puno radno vrijeme treba biti zaposlena barem jedna osoba sa zvanjem ovlaštenog revizora ili ovlaštenog internog revizora. Ako se obavljanje interne revizije povjerava većem broju osoba, jedna od tih osoba mora biti zadužena za upravljanje radom interne revizije kao cjeline.

4.2.4 Follow-up

Follow-up (naknadna) aktivnost koju provodi Interni revizor kojom se utvrđuje adekvatnost, djelotvornost i pravodobnost radnji koje je poduzela odgovorna Revidirana strana po izdanim mjerama. Osoba odgovorna za provedbu mjera, mora o provedbi izvještavati jedinicu za Internu reviziju. Za nadzor nad provedbom mjera odgovoran je odgovorni član Uprave. Obveza revizora je dokumentirati svaku promjenu povezanu s mjerama nakon izdavanja konačnog izvješća revizije.

Svaka revizija može biti praćena kroz follow-up (naknadnu) reviziju. Potreba za naknadnom revizijom ovisi o rezultatima revizije i nalazima, kao i kompleksnosti i implementaciji mjera. Follow-up revizija može biti provedena kao posebna revizija ili u okviru revizije revidirane jedinice ili okviru revidiranog procesa i o njoj se može izvijestiti zasebnom ili kombiniranom izvješću.

4.3 Kontrola kvalitete interne revizije

4.3.1 Upravljanje rizikom aktivnosti interne revizije

Interna revizija treba poduzeti neophodne korake kako bi osigurala upravljanje svojim rizicima. Rizici interne revizije mogu se podijeliti u tri široke kategorije:

1. Neuspjeh revizije
2. Pogrešno uvjerenje
3. Reputacijski rizici

Kako bi umanjila razmjer rizika, interna revizija može primijeniti sljedeće prakse:

1. Program osiguranja kvalitete i unapređenja
2. Periodični pregled revizijskog plana
3. Učinkovito planiranje
4. Učinkovit dizajn revizije
5. Pravilna raspodjela resursa

Odgovarajući nadzor od početka do kraja angažmana je temeljni element programa kvalitete Interne revizije. Kontinuirano praćenje ostvarenja promiče kvalitetu na temelju principa „angažman po angažman“ i podupire dosljednost, kvalitetu i održivost procesa i infrastrukture interne revizije.

Kontinuirano praćenje provodi se u nekoliko razina:

- a. Interni revizori moraju kontinuirano ocjenjivati svoj radni proizvod kako bi osigurali da je u skladu sa metodologijom Društva te Pravilnikom Interne revizije, smjernicama revizije, ali i s Međunarodnim standardima za stručnu provedbu Interne revizije

- b. Revizor je odgovoran za vođenje i usmjeravanje tima Interne revizije u pojedinačnom revizijskom angažmanu
- c. Voditelj Interne revizije odgovoran je za ukupnu kvalitetu Interne revizije i mora provoditi potrebne nadzorne aktivnosti

4.3.2 Ostale aktivnosti voditelja interne revizije

Voditelji Interne revizije moraju obavijestiti nadležnog menadžera područja o bilo kojim ne-revizijskim aktivnostima. Voditelji Interne revizije sudjeluju u sljedećim aktivnostima:

- a. sve aktivnosti koje nisu obuhvaćene planiranim ili posebnim revizijama, aktivnosti praćenja revizije
- b. revizori koji sudjeluju u drugim aktivnostima nemaju pravo glasa, ne smiju donositi odluke i ne smije biti uključen u bilo koju aktivnost koja bi mogla imati utjecaj na njegovu/njezinu objektivnost
- c. sudjelovanje u internim komisijama Društva ili sastancima Uprave te na tim sastancima imaju status gosta

Voditelj Interne revizije društva treba imati konstruktivan odnos s Vanjskim revizorima te s njima može izmjenjivati informacije o provedenim revizijama i uskladiti aktivnosti s vanjskim revizorskim društvom kako bi osigurao odgovarajuću pokrivenost i minimizirao dupliciranje radnji. Voditelj Interne revizije Društva mora izvještaje Vanjskog revizora poslati nadležnog menadžeru područja u Unutarnjoj reviziji Društva.

5 ZAKLJUČAK

U današnjem sve užurbanijem poslovnom svijetu sklonom promjenama, kontrola i nadzor imaju veliku ulogu u načinu poslovanja. Interna revizija uvelike pomaže tvrtkama kako bi predvidjeli nastanak velikih promjena, kako negativnih tako i pozitivnih. S obzirom na trenutku situaciju s globalnom pandemijom korona virusa, tvrtke nisu još uvijek svjesne posljedica koje je na njih ostavila globalna pandemija, a u tome interna revizija ima veliku i specifičnu ulogu. Interna revizija obuhvaća sve procese i aktivnosti u poduzeću te je organizirana kao neovisna funkcija u radu poduzeća. Interna revizija je od velike pomoći menadžmentu pri donošenju važnih i glavnih odluka za daljnji rast i razvoj poduzeća.

Interna revizija obavlja se unutar određene poslovne organizacije i služi za praćenje unaprijed postavljenih ciljeva te koliko se ostvareni ciljevi razlikuju od postavljenih. Interna revizija se može objasniti kao postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju prilikom sastavljanja financijskih izvještaja. Interna revizija ima svoju svrhu, a to je pomoći organizaciji pri ostvarivanju ciljeva. Internu reviziju provode interni revizori koji se prilikom obavljanja svoga posla trebaju pridržavati određenih smjernica. Moraju biti objektivni, svoj posao obavljati savjesno i odgovorno te pokazati profesionalnost.

Interna revizija se ne provodi za svaku organizaciju na isti način, ali za svaku organizaciju postoji nekoliko ključnih faza, a to su: planiranje interne revizije, kritičko ispitivanje poslovanja i prikupljanje revizijskih dokaza, izvješćivanje o obavljenoj reviziji te praćenje rezultata. Korisnici interne revizije su uprava, nadzorni odbor, linijski i operativni menadžment, eksterni revizori, regulatori, dobavljači, ali i kupci.

S obzirom na trenutnu situaciju i na globalnu pandemiju, svaka poslovna organizacija trpi i nužno je nadzirati njeno poslovanje, tako je i u osiguravajućim društvima. Cilj interne revizije je rizike koje preuzimaju osiguravajuća društva na sebe, svesti na najmanju moguću razinu. Funkcija osiguravajućih društava očituje se u tome da ona preuzimaju rizike svojih klijenata na sebe, te su samim time izložena velikom riziku te je zbog toga potreban dodatan oprez i nadzor poslovanja. Menadžeri zajedno sa odjelom interne revizije prate rad poslovne organizacije (u ovom slučaju osiguravajućih društava). Svaka poslovna organizacija mora imati odjel interne revizije. Interna revizija nije samo obična funkcija nadzora poduzeća, ona je ujedno i jedna od glavnih funkcija poduzeća bez koje bi poduzeće bilo nepotpuno.

Stanje na financijskom tržištu u zadnje dvije godine nije bilo najbolje. Globalna pandemija korona virusa naštetila je radu osiguravajućih društava. Samo ona osiguravajuća društva, ali i ostale poslovne organizacije koje su svjesne trenutne situacije i koje znaju kako odgovarajuće upravljati rizicima, moći se preživjeti na tržištu. Interna revizija je sve prisutnija u rastu i razvoju poduzeća, jer ona obuhvaća sve procese na temelju kojih se rizici koji prijete organizaciji mogu svesti na minimalnu razinu. Interna revizija ima ključnu ulogu u upravljanju poduzećem, pružajući tako podršku svakodnevnom poslovanju menadžmenta i poboljšavajući uspješnost poduzeća.

6 LITERATURA

Knjige:

1. Alexander Hamilton Institute; Interna Revizija, Ključ financijskih i operativnih poboljšanja u poslovanju, 1998.
2. Berislav Matijević; Osiguranje-Management-Ekonomija-Pravo; NAKLADA Zadar,2010.
3. Boris Tušek, Lajoš Žager, Ivana Barišić; Interna revizija; Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2014.
4. Boris Tušek, Lajoš Žager; Revizija-drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2007.
5. Filipović Ivica; Revizija, Sinergija nakladništvo d.o.o., Zagreb, 2009.
6. Meigs, W.B., Whittington, O.R., Pany, K.J., Meigs, R.F., Principles of Auditing, op. cit.
7. Mile Bijelić; Osiguranje i reosiguranje, Tectus, Zagreb, 2002.

Popis internetskih izvora:

- [Code of Ethics Croatian.pdf \(theiia.org\) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [Eiopa | \(europa.eu\) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [Godisnje izvjesce 2020.cdr \(huo.hr\) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [Ključne informacije.cdr \(huo.hr\) https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [Nadzorni ciljevi, glavne funkcije i aktivnosti \(hanfa.hr https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf\)](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [Postupak nadzornog pregleda \(hanfa.h https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf\)](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [Što je EIOPA.pd https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf \(hanfa.hr\)](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)
- [https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf,](https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-4.pdf)

7 POPIS SLIKA I TABLICA

Slika 1. Interna revizija	20
Slika 2. Proces izvješćivanja internog revizora	21
Slika 3. Kako funkcionira osiguranje?	27
Slika 4. Industrija osiguranja u Republici Hrvatskoj	30
Slika 5. Svjetska industrija osiguranja	31
Tablica 1 Popis osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj u 2020. godini	29
Tablica 2. Pokazatelji značaja društva za osiguranje za 2019. godinu	32

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Magdalena Livaja

Matični broj studenta: 0234051233

Naslov rada: ULOGA INTERNE REVIZIJE KAO JEDNE OD KONTROLNIH FUNKCIJA U OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta

ŽIVOTOPIS

Magdalena Livaja

Državljanstvo: hrvatsko

☎ (+385) 0994095553

Datum rođenja: 08/09/1996

Spol: Žensko

✉ E-adresa: [magdalena.livaja123@gmail.com](mailto:magdalenalivaja123@gmail.com)

📍 Adresa: Miroslava Kraljevića 17b, 10360 Zagreb (Hrvatska)

RADNO ISKUSTVO

Stručni suradnik

UNIQA osiguranje d.d. [02/09/2019 – Trenutačno]

Mjesto: Zagreb

Zemlja: Hrvatska

Stručni suradnik u odjelu obrade ugovora o osiguranju

OBRAZOVANJE I OSPOBLJAVANJE

bacc.oec.

Veleučilište Baltazar Zaprešić [01/10/2015 – 01/10/2018]

Adresa: Vladimira Novaka 23, 10290 Zaprešić (Hrvatska)

<https://www.bak.hr/>

spec. oec.

Veleučilište Baltazar Zaprešić [01/10/2018 – Trenutačno]

Adresa: Vladimira Novaka 23, 10290 Zaprešić (Hrvatska)

<https://www.bak.hr/>

JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici:

hrvatski

Drugi jezici:

engleski

SLUŠANJE C2 ČITANJE C2 PISANJE C2

GOVORNA PRODUKCIJA C2

GOVORNA INTERAKCIJA C2

njemački

SLUŠANJE A2 ČITANJE A2 PISANJE A2

GOVORNA PRODUKCIJA A2

GOVORNA INTERAKCIJA A2

DIGITALNE VJEŠTINE

Internet / MS Office (Word Excel PowerPoint) / Windows / Timski rad / Sposobnost prilagodavanja promjenama / Prilagodljivost / Priprema i oblikovanje prezentacija (MS PowerPoint) / Word / Komunikativna / Sposobna raditi u timu / Microsoft PowerPoint / Microsoft Word